

Un număr vechiu 10 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENTĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director : DEM. I. DOBRESCU

Decanul Baroului de Ilfov și Președintele Consiliului de Ad-ție al Soc. anon. „Curierul Judiciar”

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-pei G-le a Țării Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Consilier la Curtea de Apel București	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	C. STOIANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție : E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenței pentru Paris : EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 500 lei
„ Magistrați și Avocați fără supl. 300 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

În lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artelei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
— TELEFON 18/29 —

Anunțăm cu plăcere că în numărul viitor vom publica interesantul studiu : *Reforma Codului de Procedură civilă, față de necesitățile dreptului actual*, datorit d-lui Corneliu Botez, Consilier la Înalta Curte de Casație și membru în Comisiunea de unificare a legislației pentru Procedura civilă. După aceasta vom publica interesantul studiu : *Asupra revizuirii în penal*, datorit d-lui Corneliu Chiseliță, Consilier la Înalta Curte de Casație.

SUMAR

— *Observațiuni asupra noului proiect de lege pentru unificarea organizării judecătorești*, de d-l Prim președinte Aurel Safirescu.

JURISPRUDENȚA :

— Curtea de Casație I și Curtea de apel Buc. IV : *Ecaterina C. Popescu cu Eghia Vartonian* (În ce caz anume supuși străini beneficiază de prelungirea contractelor de închiriere pe baza legii din Aprilie 1922 ?), cu o *Notă* de d-l avocat Al. Velescu :

— Trib. Prahova s. II : *Soc. E. Marchsini, Aron Schwartz & Co. cu Soc. Emba din Praga* (Cum au a fi citate părțile cari 'și au sediul în străinătate ? Art. 75 al. 9 pr. civ. : art. 238 din Tratatul de pace cu Austria), cu o *Notă* de d-l avocat Hugo Friedman.

S'a pus sub presă Tabla de materii pe 1922. Ea va fi, ca și cele pe anii trecuți, un adevărat repertoriu juridic. Prețul cu care se va pune în vânzare, după 15 Februarie a. c. va fi tot de 50 lei.

Se va expedia recomandat numai celor ce vor trimite costul plus 5 lei pentru taxele poștale.

Prevenim pe d-ni abonați că numerile cele cer în cursul anului, trebuie să le plătească. Numai acele numere se servesc fără nici o plată pentru care ni se reclamă în cursul săptămânii următoare că nu s'au primit, pentru că și noi putem reclama Direcțiunii poștei nepredarea lor la timp.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provinciile a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încașatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar”, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No...”

OBSERVAȚIUNI

asupra noului proiect de lege pentru unificarea organizării judecătorești

De mai mult de 4 ani, s'a propus și s'a cerut cu insistență românizarea instanțelor judecătorești și în ținuturile române transcarpatine precum și unificarea legislațiunii dela Nistru până la Tisa.

Deși s'a prevăzut încă dela primul Decret dela 14/27 Ianuarie 1919 în art. 3 „că limba oficială și obligatorie este limba română, totuși în Martie 1921 am aflat instanțe judecătorești cari încă desbăteau și redactau sentințele în limba maghiară și aceasta chiar în ținuturile curat românești, în cauzele dintre împricinății români cari nu cunoșteau altă limbă decât limba lor maternă.

Cu această ocaziune mai fac o destăinuire că și azi sunt judecătorii, ca Ocolul Sft. Gheorghe (lângă Brașov), unde funcționează judecători cari nu știu nici o vorbă românească, iar sentințele, cari vin în apel la Tribunalul Brașov, — unde nu se mai scrie și vorbește de cât românește, — se traduc din limba maghiară în limba română. Semnalăm și pe această cale cazul acesta, pe care l-am raportat în mai multe rânduri anterior, d-lui Ministru de Justiție, care prin ordonanțele și circulările date a căutat să realizeze complectă romanizare a instanțelor judecătorești din Ardeal, făcând descinderi și inspecțiuni minuțioase personal la instanțele judecătorești de dincolo de Carpați, până și la judecătoriile de ocoale.

A doua chestiune și mai importantă și mai grea, este unificarea legislațiunii.

Pentru bunul mers al Justiției în Ardeal și ca o necesitate impusă de principiul de suveranitate națională, trebuie ca una și aceeași legiuire, pe cât se va putea de complectă, modernă și isvorată din tradițiile, instituțiunile și geniul poporului român, să se aplice în tot cuprinsul României întregite.

S'au arătat în mai multe rânduri inconvenientele și neajunsurile ce decurg din faptul de a avea o legislație diferită în deosebite părți ale țării, atât din punct de vedere social și economic, cât și politic și juridic.

Suveranitatea Statului Român este în mod neîndoios ştirbită prin aceasta.

Destul să amintesc cazul pe care l'am relevat anterior că aici toate toate hotărârile cari înainte sub regimul maghiar s'au dat în numele M. S. Regelui apostolic al Ungariei, în loc să se dea dela unire încoace în numele M. S. Regelui Ferdinand al României s'au dat şi se dau „în numele legii”, adică legile maghiare cari au fost sancţionate de M. S. Regele apostolic al Ungariei şi cari sunt în vigoare şi astăzi. Şi de notat este că nici executările nu se fac aici în Ardeal în numele M. S. Regelui Ferdinand I, întrucât după procedura civ. maghiară nu se prevede formalitatea investirii hotărârilor judecătoreşti cu titlu executoriu.

Ştiu că elaborarea unei legislaţiuni nouă este o operă foarte mare şi foarte grea.

Românizarea se poate înfăptui cât mai curând şi în întregime; unificarea legislaţiei nu se poate decât cu mari eforturi, cu chibzuire şi treptat. Dar începutul acestei opere măreţe trebuie făcut şi unificarea legii de organizare judecătorească se impune înainte de toate.

D-nul Ministru de Justiţie Jean Th. Florescu a pregătit dela venirea sa în fruntea departamentului dreptăţii totul pentru elaborarea unui proiect de lege pentru unificarea organizării judecătoreşti: a descins la diferite instanţe în Ardeal şi în Basarabia, a convocat magistraţii superiori cu care a avut consfătuiri, a instituit comisii pentru studiul legilor de organizare de dincolo şi de dincoace de Carpaţi.

După muncă încordată şi matură chibzuială s'a alcătuit „proiectul de lege de organizare judecătorească”, pe care în timpul din urmă l'a trimes preşidenţilor de Curţi şi Tribunale pentru ca în adunări generale să-l studieze şi să-şi dea avizul asupra tuturor dispoziţiunilor ce conţine, o măsură foarte bună şi democratică, ca astfel ori-ce magistrat din cel mai îndepărtat colţ de ţară să-şi poată face observările şi propunerile sale, cari ar putea fi din cele mai bune şi mai potrivite.

Aducerea acestui proiect de lege era atât de necesară încât chiar dacă s'ar fi luat legea de organizare judecătorească din vechiul regat şi s'ar fi extins aplicarea ei şi în toate celelalte provincii alipite, totuşi ar fi fost mai bine şi mai util pentru bunul mers al justiţiei, decât să dăinuască starea de lucruri actuală: o lege în vechiul regat, altă în Ardeal, o altă organizare în Bucovina, altă în Basarabia (unde şi azi mai este în vigoare un decret lege referitor la organizare). Astfel s'au şi introdus câte-va legi speciale din vechiul regat în Ardeal: legea monopolurilor Statului, legea jandarmeriei, legea vămilor, legea sistemului metric, l. contra speculei, cari s'au pus în aplicare de mai mult timp; au dispoziţiuni bune aceste legi, a căror aplicăţiune s'a estins şi dincolo de Carpaţi; s'a adus prin aceasta foloase reale ordinei publice şi intereselor generale sociale, prin dispoziţiunile penale ce conţin şi prin sistemul lor procedural pentru reprimarea unor anume fapte delictuoase.

În această situaţiune, dacă s'ar fi anunţat pur şi simplu extinderea legii de organizare din vechiul regat în tot cuprinsul ţării şi încă ar fi fost bine-venit, am fi avut un punct câştigat. De exemplu ar fi câştigat şi magistratura din Ardeal inamovibilitatea, necesară unei bune organizări judecătoreşti.

Dar noul proiect de lege are câte-va inovaţiuni, dispoziţiuni noi, cari îi ridică valoarea şi îl face deosebit de interesant.

Citind cu toată atenţiunea acest proiect, cu oarecari rezerve şi amendamente de făcut, în principiu găsim

că era necesar şi momentul cel mai oportun ca unificarea să înceapă cu această lege.

* * *

Vom analiza proiectul de lege pe articole, cu observaţiuni referitoare la vechiul text şi comparându-le şi cu dispoziţiunile analoage din legile de organizare judecătorească încă în vigoare din Ardeal.

În art. 1—2, se enumeră instanţele cari distribuie justiţia, ca şi în vechiul text, dela judecătoriile de ocoale până la Casaţie; apoi cine sunt magistraţi, cine sunt funcţionari judecătoreşti. Se menţionează că porţării netitraţi nu mai sunt asimilaţi cu magistraţii.

În art. 3 şi 3 bis se introduce şi în Ardeal ajutorii de judecători.

Al. IV, art. 3 în cuprinderea următoare: „Grefierul sau unul din grefierii dela reşedinţă va însoţi pe judecător în celelalte comune din ocol pentru a compune judecătoria”.

Acest aliniat se referă la judecătorul ambulant şi trebuie suprimat, pe motiv că în Ardeal nu avem judecător ambulant şi al doilea, pentru vechiul regat avem legea judecătoriilor de ocoale din Dec. 1907 care dispune în mod complet despre această instituţiune.

În art. 3 bis se menţionează în mod expres că se înfiinţează posturile de ajutoiri de judecători şi în Bucovina. Socotim că nu era nevoie de aceste articole bis, pentru a evidenţia deosebiri între organizaţia de dincoace şi de dincolo.

Trebuia alcătuite reguli de organizare comune pentru toate ținuturile şi se putea intercala dispoziţiune anume, expresă, în cazul când pentru o anumită regiune s'ar fi făcut vre-o excepţie.

În al II-lea art. 3 bis se prevede ca în Ardeal şi Bucovina „personalul grefei, va fi cel prevăzut de legile şi regulamentele locale”.

Părerea noastră este că întru cât mai la vale proiectul prevede expres că senatele s'au înlocuit prin secţiuni, neapărat grefierii şi ajutorii de grefă trebuiesc introduşi cu toate atribuţiunile lor din v. regat.

Din contextul proiectului se vede că magistraţii sunt în totul asimilaţi cu cei din vechiul regat, au aceleaşi atribuţiuni, aceiaşi poziţiune juridică, aceleaşi funcţiuni, grade de salarizare, etc. De ce nu se făcea acelaşi lucru şi pentru funcţionari? Propunem ca să se prevadă expres că „se introduc şi în Ardeal şi Bucovina grefierii şi ajutorii de grefă, iar celălalt personal al grefii va fi preschimbat treptat şi numărul lor se va fixa ulterior prin deciziune ministerială. Vom mai reveni asupra acestui punct.

Tot aci este locul să arătăm că notarii de Trib. şi judecătorii, odată cu punerea în aplicare a legii nu vor mai funcţiona ca notari ci vor fi numiţi supleanţi şi ajutoiri sau grefieri şi ajutoare de grefă, după cum vor îndeplini condiţiunile.

Articolul 12: „În fiecare an la 1 Septembrie primul preşedinte împarte, prin tragere la sorţi...” Aici, ar fi locul să se discute dacă magistraţii dela Tribunale şi Curţi ar trebui să se schimbe în fiecare an prin tragere la sorţi. Socotim că este mult mai în folosul unei bune administraţiuni a Justiţiei, dacă judecătorii nu vor alterna (la Trib. cu 2 secţiuni), ori nu vor fi schimbaţi prin tragere la sorţi în fiecare an (la Trib. cu 3 ori mai multe secţiuni).

La finele fie-cărui an, în Ardeal, prim-preşedintele desemnează pe membrii secţiunilor, nu prin tragere la sorţi, dar după cum socoteşte primul-preşedinte că fiecare magistrat este mai apt pentru cauze penale, civile şi comerciale.

Suntem convinşi că sistemul acesta este mult mai bun 1. pentru că un judecător fiind mai mult timp la o

secțiune se poate specializa într-o ramură a dreptului; 2. ar fi o continuitate de lucrări în aceeași secțiune, judecătorul sindic va rămâne, cu o delegațiune permanentă la sindicat, judele „tutelar“ la tutele, așa cum este delegat judecătorul la instrucție.

Dar și în vechiul regat, s'a găsit acest sistem bun și se caută a se practica într-o măsură oarecare la instrucție și la parchete, unde de preferință magistrații respectivi sunt înaintați pe loc la instrucție sau în grade superioare tot în parchet. Cari ar fi motivele ca și cei ce judecă în penal — iar nu numai cei ce urmăresc ori instruesc să nu rămână la aceeași secțiune și președintele secțiunii să formeze judecători cari în mod obișnuit să judece numai în penale, altul numai în civile ori comerciale? Mai degrabă am admite tragerea la sorți pentru fiecare proces ori pentru fiecare ședință; are o rațiune așa cum se face la jurați, lucru imposibil de pus în practică la Tribunalele, dar tragerea la sorți „în fie-care an la 1 Septembrie“, nu mai are nici un rost, ar trebui suprimată, așa cum s'a făcut de de vreo 12 ani la Înalta Curte de Casațiune.

O dispozițiune nouă și importantă cuprinde art. 20: „În tot cuprinsul țării, tribunalele vor judeca cu cel puțin doi judecători.“ În alin. VII se institue sistemul judecătorului unic și anume: „afacerile cari sunt de competența trib. ca prima instanță vor fi rezolvate și judecate de un singur judecător afară de: cele privitoare la faliment și morator, sequestrele judiciare, hotărnicile, urmărirea imobiliară, liberările de bani, aprobarea conturilor de tutele și autorizațiunile pentru vânzare, schimb și ipoteca bunurilor dotale și a celor aparținând incapacabililor“.

Judecătorul unic a fost introdus prima oară în organizația noastră judecătorească prin legea de organizare pusă în aplicare la 1 Septembrie 1909.

Noul proiect introduce dispozițiunile legii de mai sus, lărgind dreptul judecătorului unic, adică reducându-se cazurile excepționale; afacerile penale, divorțurile și pensiunile alimentare, pe cari legiuitorul dela 1909, prescria să fie judecate de cel puțin 2 judecători, proiectul nostru prevede ca și aceste afaceri să fie judecate de un singur judecător.

Celelalte excepțiuni menționate mai sus și le-a în-sușit și noul proiect.

În 1909, fostul Ministru al Justiției d-nul Toma Stelian a venit pentru prima oară în organizația noastră judecătorească cu instituțiunea judecătorului unic la Tribunalele. S'a făcut atunci cea mai amplă și amănunțită discuțiune, în această chestiune. Au luat cuvântul cei mai de seamă juriști ai noștri pro și contra, remarcându-se cu deosebire cuvântarea fostului Ministru Th. Stelian în susținerea proiectului și combaterea prin judicioase argumente contrarii făcute de d-nul Mihail Cantacuzino. Acesta succedând celui dintâi la Ministerul de Justiție (În Ianuarie 1911) a modificat legea de organizare suprimând judecătorul unic.

Trimitem la „desbateri parlamentare“ (M. Oficial, Februarie și Martie 1909), pe cei ce ar vrea să cunoască, în amănunte, argumentele pentru funcționarea judecătorului unic ori pentru desființarea lui, avantajile și neajunsurile sistemului acesta.

Părerea noastră este că judecătorul unic poate funcționa fără nici un pericol pentru buna distribuție și administrare a Justiției. Pe de altă parte ar fi de mare folos în accelerarea lucrărilor tribunalelor supraîncărcate și s'ar rezolva în parte criza mare ce avem de judecători față de aglomerarea afacerilor. Prin sistemul judecătorului unic se poate aprecia mai învedere-rat capacitatea și puterea de muncă a fiecărui magistrat, se face mai bine selecționarea celor merituoși și zeloși. Fie-care judecător știind că are singur și

toată răspunderea soluțiunei, ce dă afacerii, se silește să-i dea cea mai justă deslegare, pe care caută s'o motiveze cât mai limpede și mai juridic.

Dacă s'ar întâmpla excepțional ca să fie un element mai slab, care n'ar avea cunoștiințele necesare și-ar da soluțiuni greșite, președintele va avea grija ca să împartă pe judecători, în rezolvirea afacerilor, după însușirile, puterea de muncă și capacitatea fie-cărui.

În această privință în noul proiect s'a suprimat ultimul aliniat al art. 20 din legea din 1909 care prevedea că: „la începutul fiecărei ședințe, președintele sau judecătorul care îi ține locul, va trage la sorți cu bile, în ședința publică, numele judecătorilor cari vor avea să judece singuri afacerile de la ordinea zilei“.

S'a procedat foarte bine în noul proiect că s'a înlăturat acest aliniat, rămânând ca președintele secțiunii respective să împartă pe judecători ori să ia el însuși parte ca judecător unic în judecarea diferitelor afaceri conform cu aptitudinile și cu însușirile fiecărui.

Prin acest mod de procedare s'ar putea specializa oare cum judecătorii avându-se în vedere ca anumite afaceri, de exemplu penale, ori comerciale, să fie judecate de anume magistrați.

Este bună dispozițiunea expresă că: supleantul nu poate fi însărcinat a judeca singur asemenea afaceri“.

În fine mai propunem ca în toate afacerile contencioase, cari sunt date cu drept de apel, să fie judecate de un singur judecător, fără nici o excepție.

Toți magistrații acestui Tribunal în adunarea generală prezenti (18 la număr) au fost de părere că este oportună și utilă, introducerea judecătorului unic în organizația noastră judecătorească în toate afacerile ce se judecă în I-a instanță cu apel la Curte, fără excepție sau cu foarte puține excepțiuni.

Este bine înțeles că afacerile grave penale nu se vor mai judeca de Tribunal ci de Curțile cu jurați cari prin punerea în aplicare a acestei legi, se vor reînființa și în toate județele din Ardeal, — suspendate de reghimul maghiar odată cu izbucnirea războiului mondial, — și propunem să funcționeze după dispozițiunile procedurii penale în vigoare în vechiul regat.

În art. 29 se prevăd normele de funcționarea camerei de punere sub acuzare.

De remarcat că și în Ardeal camera de punere sub acuzare va funcționa tot pe lângă Curtea de Apel, iar nu pe lângă tribunale cum se prevedea în proc. pen. maghiar.

La ultimul aliniat al art. 29 se va mai prevedea: „aplicarea dispozițiunilor titlului I cap. I despre punerea sub acuzare din codul de procedură criminală în vigoare în vechiul regat, se întinde în tot cuprinsul țării“.

În Ardeal însă sunt multe fapte penale cari sunt calificate de crime și în vechiul regat aceleași fapte sunt calificate ca delict; se va face acte de acuzare și pentru aceste fapte penale?

De aceea propunem a se adaoga după acest aliniat menționat mai sus și cuvintele: „pentru toate infracțiunile calificate de crime de dispozițiunile codului penal în vigoare (în Ardeal, sau în Bucovina sau în vechiul regat și Basarabia).“

* * *

La art. 33 se prevede că: „se va forma o Curte cu Jurați pentru fiecare județ“.

În Ardeal, menționăm că sunt Tribunale cu mai multe județe astfel: Tribunalul Brarov are o circumscripție care cuprinde 4 județe: Brașov, Făgăraș, Trei Scaune și Ciucul; Trib. Ibașfalău 2 județe: Târnava-Mare și Târnava-Mică; iar jud. Caraș-Severin are 2 tribunale: Lugoj și Caransebeș.

Propunem schimbarea redacțiunei în felul următor:

„Pe lângă fiecare Tribunal va funcționa o Curte cu Jurați“.

Art. 36: Curtea cu jurați va ține în fiecare județ patru sesiuni ordinare pe an, cari vor începe la 15 Septembrie, 15 Decembrie, 15 Martie și 15 Mai. Datele nu sunt toate potrivite: 15 Decembrie se apropie și intră chiar cu sesiunea de 15 zile în sărbătorile Crăciunului celor cari le țin după stilul nou (o bună parte din populația Ardealului fiind evanghelici, reformați, romano-catolici și greco-catolici); iar 15 Martie ar fi prea aproape de sărbătorile Paștilor. Propunem datele de 1 Octombrie, 1 Decembrie, 1 Martie și 1 Iunie.

La art. 47 trebuie suprimat al. II care prevede: „portăreii sunt asimilați cu magistrații“. Aceasta s'a prevăzut deja la art. 2 al proiectului și acolo s'a deslușit că numai portăreii titrați sunt asimilați cu magistrații.

La art. 52 în cuprinderea următoare:

„In vechiul regat și în Basarabia grefa curților și a tribunalelor se compune pentru fiecare secțiune din un grefier, unul sau mai multe ajutoare de grefă și din personalul de cancelarie ce se prevede prin regulament“.

Ca să fim în concordanță cu cele expuse mai sus, propunem, ca cuvintele: „in vechiul regat și în Basarabia“ să fie înlocuite cu cuvintele: „în tot cuprinsul țării“.

Am arătat că dacă se schimbă senatele în secțiuni, și dacă magistrații din întreaga țară sunt asimilați și au aceeași pozițiune juridică, se impune ca și personalul de cancelarie și grefe să fie unificat în principiu, rămânând ca printr-un regulament să se fixeze numărul și atribuțiunile fiecăruia. Tot prin acest regulament se va fixa registrele obligatorii și materialul în general pentru toate instanțele.

Pentru acest motiv propunem ca toți notari cari îndeplinesc condițiunile, să fie numiți supleați, substituiți și ajutori de judecători; cei cari nu îndeplinesc condițiile să fie numiți grefieri ori ajutori de grefieri.

De notat că nu vorbește de loc, niciări în acest proiect de notarii de Tribunal și judecătorii. După cum se prevede expres că magistrații stagiați au fost abrogați, tot astfel să se abroge expres toate dispozițiile privitoare la notari.

Toți notarii cari au licența ori doctoratul, vor fi trecuți în posturile de supleanți și ajutori; cei cari au trecut și examenul de capacitate de magistrat (cenzura) vor putea fi înaintați judecători dacă au făcut stagiul de notar judecătoresc, de candidat de avocat timp de 3 ani.

Ceilalți funcționari: directori, primoficiali, oficiali și canceliști, vor fi denumiți ca grefieri, ajutori de grefieri, archivari și registratori în clasele corespunzătoare cu vechimea și meritele lor. Copiștii se vor numi dintre canceliștii mai noi și din canceliștii auxiliari.

De notat că în organizația din Ardeal nu există așa zisii practicanți de pe lângă instanțele judecătorești din vechiul regat.

Ar fi timpul ca și în vechiul regat să înceteze această tristă stare ce o creiază practicanții din vechiul regat. Cei mai mulți din practicanți nu sunt niște tinere vârstare, muncitoare și binevoitoare cari se prepară pentru deficiila și delicata carieră de funcționar judecătoresc. De cele mai multe ori, ei sunt oameni maturi — cari nu au avut însușirile bune pentru a fi numiți nici copiști, funcționari cu plată. De multe ori ei sunt oameni fără scrupule, cari iau plată mare și depun o muncă puțină și pentru care nu se cere decât să aibă o scriere repede și citească. Dar chiar dacă nu sunt niște spoliatori, totuși este degradant și scade prestigiul justiției ca să vezi tot timpul tocmeală și numărătoare

de bani în grefa și cancelaria tribunalelor, pentru copiat de acte, certificate și lucrări de felul acesta. Produce o atmosferă urâtă, și pentru împricinăți și are o repercursiune nenorocită câte-odată și asupra funcționarilor plătiți de Stat. Să fie plătiți bine toți funcționarii judecătorești. Să fie plătiți și practicanții și să se limiteze numărul lor așa cum sunt „diurniștii sau canceliștii auxiliari“ cu o plată mai mică, în Ardeal.

S'ar putea „majora cu puțin taxele de timbru astfel ca contribuabilul — împricinat să plătească serviciul care-l reclamă, nu direct practicantului ci prin intermediul Statului, care va percepe taxele timbrului.“

În cancelarii, grefe, oriunde în pretoriul judecătorilor și tribunalelor nu se va mai pretinde și încasa nici de cel mai mic salariat al justiției, taxe în profit personal, sub nici-un motiv, aplicându-se în caz contrariu cod. penal (144 c. p.) cu cea mai mare rigoare.

Trebue să înceteze spectacolul trist și rușinos al practicanților judecătorești din vechiul regat cari îți fac impresia ori de spoliatori, ori de cerșetori.

Socotim că se va ține în seamă această chestiune cu ocaziunea elaborării „regulamentului“ de serviciu interior.

La parchete în loc de notari, directori, canceliști, etc. să fie substituiți, secretari, archivari, copiști.

La judecătoriile de ocoale vor fi unificați toți funcționarii cu cei din vechiul regat: în loc de primoficiali și oficiali — grefieri, în loc de canceliști — registratori, archivari și copiști.

Numai secțiunea cărților fondnare de pe lângă fiecare judecătorie, care este o instituțiune foarte bună și necesară, și care datează în Ardeal de peste 50 de ani, trebue menținută cu toți funcționarii, cu legea, regulamentul, registre, etc.

La art. 62—63, despre inspectorii judecătorești, se prevede că: „pe lângă ministerul justiției vor funcționa un număr de 12 inspectori judecătorești, dintre cari: 11 pentru tribunale și judecătorii și 1 pentru Curți de apel; câte unul pentru fiecare circumscripție de Curte de apel“.

Găsim cu totul insuficient No. de 11 inspectori judecătorești pentru 11 circ. de Curți de apel.

Controlul și supravegherea magistraților trebue exercitate cu toată atențiunea și eficacitatea necesară.

Inamovibilitatea magistraților este absolut necesară, dar ea trebue îngrădită de garanții suficiente că magistrații își fac datoria, că în caz de abateri sunt cercetați îndată de organele de control și supraveghere, faptele lor judecate și în caz de vinovăție pedepsiți disciplinar cu toată rigoarea.

Pentru aceasta, afară de procurorul general, sunt necesari 2 inspectori judecătorești de fiecare circumscripție de Curte de apel total 24 inspectori.

S'ar mai putea propune — în proporție cu întinderea circumscripțiilor respective și numărul instanțelor, — dacă pentru circ. Curții din București n'ar trebui 3 sau 4 inspectori, iar pentru Dobrogea și Bucovina câte un inspector.

În art. 67—73, sunt prevăzute normele de funcționare ale „Consiliului superior al magistraturei, pe lângă ministerul de justiție, cu atribuțiunile lor, numărul membrilor, din cine sunt recrutați pe ce durată sunt aleși.“

În ce privește atribuțiunile consiliului superior, prin noul proiect ele au fost micșorate și anume: prin legea în vigoare consiliul superior a) își dă părerea asupra confirmării, numirii și înaintării magistraților inamovibili. b) Consiliul superior era instanța de judecată disciplinară a infrațiunilor magistraților inamovibili dela datoriile lor profesionale.

Prin noul proiect de lege s'a luat această din urmă atribuțiune. Consiliul superior nu va mai judeca disci-

plinar pe nici un magistrat, rămânând numai a-și da avizul asupra confirmării, numirii și înaintării în funcțiune „sau în clasă”, a magistraților și în toate cazurile în care va fi consultat de Ministru.

Socotim că era foarte bine ca să se fi menținut consiliul superior și ca instanța de judecată disciplinară a tuturor magistraților inamovibili. Consiliul superior a dat dovezi depline de cea mai mare imparțialitate și a aplicat pedepsele la timp, juste și exemplare.

Dar vom mai reveni la art. 175-176, unde se institue noile comisii disciplinare.

În ce privește numărul membrilor și alegerea lor, consiliul superior se compune din doi membrii aleși de Curtea de Casațiune din sânul ei (în vechiul text erau 3 membrii), câte un membru dela Curțile de Apel, inspectorul judecătoresc și un delegat al ministerului de justiție sau din însuși ministrul de justiție.

O dispozițiune nouă foarte lăudabilă este ca Curțile de Apel, în adunare generală, să întocmească listele de recomandări pentru magistrații mai merituosi spre a fi avute în vedere la înaintări de consiliu.

Mai este o dispozițiune nouă introdusă în acest tablou și anume: „permutarea magistraților inamovibili bine înțeleși după cererea lor, în locurile vacante se poate face de ministru fără avizul consiliului superior.

Părerea noastră este că această nouă dispozițiune nu este bună. Să fie lăsat la aprecierea onor. Consiliu superior dacă cutare candidat este potrivit cu bunul mers al justiției și nu sunt unele piedici ca să fie permutat dintr-o localitate în alta, și între mai mulți candidați, pentru un loc mai bun, este bine să se aprecieze de onor. Consiliu superior care dintre candidați este cel mai merituos. S'ar putea ca un magistrat să obțină înaintarea dela supleant ca judecător definitiv în Basarabia sau la Fălticeni (Suceava) după 2-3 săptămâni se face loc vacant la Trib. Ilfov, atunci d-nul Ministru de Justiție va putea permuta după cum va găsi de cuvință dela Ploiești la București, dela Buzău la Ploiești, dela Brașov la Buzău, etc. și în cele din urmă Consiliu va fi chemat să recomande pe unul dintre supleanți sau ajutori ca judecător la Trib. Trei-Scaune. De multe ori un supleant recomandat ca judecător pentru ocolul Darabani (Dorohoi), ar putea fi adus după o săptămână la unul din ocoalele din București.

În nici un caz această dispozițiune a noului proiect nu poate să rămână, și trebuie revenit la textul vechiu.

Membrii consiliului se aleg pe o durată de 3 ani (în vechiul text 5 ani).

În art. 75, se arată că magistrații, grefierii Curților și Trib. se numesc prin decret regal. Apoi în alin. II „ajutori de grefă și ceilalți funcționari judecătorești ai Curților, Tribunalele și judecătorii se numesc de primul-președinte al Curții, cu avizul conform al completului Curții”.

Propunem ca alin. II, să fie modificat în felul următor: ajutorii de grefă și ceilalți funcționari judecătorești dela Curte se numesc de prim-președintele Curții cu avizul conform al completului Curții, iar ajutorii de grefă și toți ceilalți funcționari judecătorești ai Tribunalele și judecătorii de ocoale se numesc de prim președintele tribunalului respectiv (sau de președinte dacă Trib. are numai o secțiune).

La art. 76, alin. II, a rămas nemodificat textul că primii-președinți ai Curții de Casațiune cum și ai Curților de apel se pot numi și înainta fără avizul Consiliului superior.

Propunem ca primul-președinte și președinții Curții de Casațiune să fie aleși din sânul Curții de Casație. Deasemenea și primul președinte de Curte să fie ales iar nu numit din sânul Curții de apel respectivă.

Toți ceilalți nu se pot numi decât numai dacă figu-

rează în tabloul întocmit de consiliul superior; pe tablou vor figura totdeauna 3 candidați, din care alege Ministru pe acela care este de propus Regelui pentru numire sau înaintare în postul vacant.

În art. 91 se reînființează examenul de capacitate dela supleant — substitut — ajutor la gradul de judecător.

Condițiunile și modalitatea examenului este aceeași în principiu prevăzută în legea judecătorilor de ocoale din Martie 1909.

Reînființarea examenului este o măsură foarte bună și utilă pentru selecționarea candidaților pentru magistratură.

Aici este locul a întreba ce se face cu examenul de capacitate (censura) pentru avocați și magistrați din Ardeal.

În ce privește pe candidații pentru advocatură aceasta va fi reglementată de legea pentru unificarea corpului avocaților, care s'a depus acum în parlament. Fără îndoială că dispozițiunile legii noi de organizare se vor aplica și în privința examenului de magistrat în tot cuprinsul țării și deci comisiunea pentru examenul de capacitate va fi una și aceeași prevăzută de art. 91-93.

Cu toate acestea timp de 3-4 ani, vor putea, depune examenul de capacitate candidați cari voesc și, la Cluj, după normele actuale ale organizării judecătorești în vigoare azi în Ardeal. Aceasta este necesar pentru acei candidați cari au făcut studiile la Cluj sau la Buda-Pesta și au avut până acum un alt program de studii.

De remarcat este că în Ardeal pentru a fi admis la examenul de censură se cere pe lângă doctoratul în drept și dovada că a făcut practică efectivă (stagiul) de cel puțin 3 ani, dintre cari doi ani după dobândirea diplomei de doctor în drept.

După noul-proiect pentru a fi admis la examenul de capacitate nu se cere dovada stagiului, candidatul supleant-substitut sau ajutor se poate prezenta din prima zi de funcționare la examen și după absolvirea lui și împlinirea stagiului de 3 ani, poate fi înaintat la gradul de judecător.

În art. 97 se prevăd condițiunile pentru a fi înaintat la gradul de judecător: 1. titlul, 2. etatea 24 ani, 3. examen de capacitate și un stagiul ca supleant ori ajutor de 3 ani cel puțin.

Socotim că minimul de vârstă trebuie ridicat cel puțin cu un an: 25 ani pentru a fi judecător și minimum 22 ani pentru a fi numit supleant sau ajutor de judecător.

În art. 95, dispune ca supleanții, substituiți și ajutorii nu pot fi îndepărtați fără anchetă și fără raportul inspectorului judecătoresc.

De dorit ar fi ca și aceștia să se bucure deoarecare stabilitate, și propunem ca textul menționat să prevadă că nu pot fi îndepărtați fără anchetă și fără raportul inspectorului judecătoresc, nici permutați decât în interesul serviciului.

Art. 101, conține o socoteală de stagiul după părerea noastră — eronată. Textul proiectului este următorul: „Primul-președinte se ia dintre președinții de tribunale, cari au o vechime de doi ani în acest grad, sau dintre judecătorii de tribunale cari au o vechime de zece ani în acele posturi”. Pentru a fi prim-președinte se cere 2 ani de președenție și pentru a fi președinte 5 ani de judecător, cu totul 7 ani, iar dacă n'ai fost înaintat președinte și ai rămas judecător, poți ajunge mai repede prim-președinte, numai după 6 ani. Eroarea provine din cauză că art. 100 s'a modificat în ce privește stagiul judecătorilor pentru înaintare la gradul de președinte și anume s'a ridicat dela 4 la 5 ani, și urma ca să se pună în concordanță art. 101 cu art. 100 modificat și prin urmare să fie redactat: prim-președintele se ia dintre pre-

ședinți de tribunale care au o vechime de doi ani în acest grad sau dintre judecători care au o vechime de cel puțin șapte ani.

La art. 105 alin. II, pentru a fi în concordanță cu cele arătate la art. 76, propunem ca: „primi-președinți ai Curților să fie aleși de membrii Curții de Apel în adunarea generală dintre președinți, procurori generali sau consilieri de Curte.

La art. 106, ultimul aliniat, se prevede în proiectul de lege că: „în caz de retragere a delegațiunii (de procuror general) consilierul delegat își păstrează gradul și își reia locul său în Curte”. În vechiul text nu erau cuvintele „își păstrează gradul” și ele s'a adăugat în noul text greșit, deoarece procurorul general are grad de președinte de Curte numai atât cât este investit cu delegațiunea de procuror general; după ce i s'a retras el își reia locul său în Curte, de consilier. Altfel ar fi în contradicție și cu art. 46 alin. I, care ne arată că are grad de președinte de secție atât timp cât este delegat procuror-general și cu alin. II din art. 106 care prevede că consilierul delegat își păstrează postul său la Curte. Foarte probabil că în proiect s'a intenționat a se exprima că procurorul-general prin delegațiunea sa este asimilat cu funcțiunea de președinte de secțiune (și în ordinea ierarhică prevăzută de art. 189 al legii în vigoare — menținut și de proiectul acesta, se prevede că procurorul general vine în rang ierarhic imediat după primul-președinte și înaintea președinților de secțiune); dar, după retragerea delegațiunii consilierul delegat își păstrează gradul său de salarizare; fiindcă un consilier delegat procuror general ipso facto capătă gradul de salarizare (V. 2, noul proiect introduce gradele de salarizare pe loc).

Aceasta a avut în vedere noul proiect.

Dacă s'ar păstra gradul funcțiunii atunci după primul președinte ar veni consilierul de Curte care a avut mai înainte delegația de procuror-general, ori aceasta nu se poate admite; după primul președinte vine în rang procurorul general, apoi președinții de secțiune titulari (numiți prin decret regal) și după aceasta Consilierii cu grad de salarizare de președinți de secție ori de consilier de casație (v. 2 și v. 1) în ordinea gradului lor de salarizare.

La art. 108, alin. II propunem ca primpreședinți și președinți ai acestei Curți în loc de *se numesc*, să *se aleagă* dintre procuror-general, consilierii Înaltei Curți.

La art. 112 bis, al. IV: cu privirile la înaintările pe loc se prevede că: „stagiul se socotește cu începere „dela punerea în aplicare a legii”, acest aliniat trebuie suprimat; ar lăsa să se înțeleagă că cel ce are un stagiu de aproape 3 ani va începe un nou stagiu, ca și acel care are numai 1-2 luni la punerea în aplicare a legii.

La art. 133 se arată în ce cazuri și cu ce forme pot fi transferați magistrații inamovibili.

Alin. III prevede că transferarea nu se poate face dintr-o localitate în alta decât cu avizul *Curții disciplinare constituită* conform art. 175 sau 176. Vechiul text dispune că transferarea se face numai cu avizul *Consiliului superior* al magistraturei.

Am arătat mai sus (la art. 67—73) — că s'a luat *Consiliului superior* atribuțiunile de instanță de judecată disciplinară și i s'a păstrat numai pe acele de a-și da avizul la înaintări și confirmări.

În concordanță cu cele susținute mai sus, propunem ca și transferările — ca și înaintările, să fie făcute cu avizul *Consiliului superior* al magistraturei, care prezintă cele mai mari garanții de imparțialitate.

La art. 173: „el (ministerul justiției) nu poate suspenda, pe procurorii de secțiune ai Curților de apel

„decât în urma unui raport motivat al procurorului general respectiv”.

În vechiul text era aceeași dispoziție și pentru procurorii de secții ai Curții de Casație și s'a lăsat afară; bine s'a făcut și propunerea noastră este ca și pentru procurorii de secție dela Curțile de apel să se suprimă această dispozițiune.

Cel mult acești magistrați superiori ai parchetului general să poată fi permutați pe baza unui raport motivat și bine documentat al d-lui procuror-general.

La art. 174 se prevede că „Ministrul Justiției are „de asemenea dreptul de disciplină și asupra magistraților inamovibili dela Curțile de apel și dela Tribunalele și asupra judecătorilor de ocoale... putând „aplica pedeapsa prevenirii sau a mustrării”.

Păreră noastră este ca pentru magistrații inamovibili ai Curților de apel, d-l Ministru de Justiție să aibă numai un drept de priveghere, iar din dreptul de disciplină cel mult numai pedeapsa prevenirii. Pentru toate celelalte magistratul va fi trimis în judecata Curții disciplinare spre a hotărâ pedeapsa de aplicat.

În art. 175—176, se prevede normele și modalitățile după cari funcționează Curțile disciplinare.

Am spus (la art. 67—73), că în locul Consiliului superior al magistraturei care era instanța de judecată disciplinară pentru toți magistrații inamovibili dela judecătorii de ocol inamovibil și până la Consilier, s'au instituit Curțile disciplinare.

Consiliul superior al magistraturei dela înființarea lui (Martie 1909) și până acum a fost instituțiune la înălțimea misiunii sale, mai ales în ce privește atribuțiunile de instanță de judecată disciplinară. N'a fost judecător de ocol, de tribunal care să nu-și ia pedeapsa binemeritată și exemplară pentru faptele de vinovăție vădită și pe d'alta parte mi-aduc aminte că a fost un președinte de tribunal (Olt) care a fost trimis în judecata Consiliului superior al magistraturei (prin 1915), pentru abatere dela datoria sa. Consiliul superior sub prezidenția eminentului jurisconsult și distins magistrat, d-l Corneliu Manolescu-Râmniceanu, dovedind nu numai nevinovăția, dar modul conștiincios și zelos în care își făcea datoria de magistrat și purtare ireproșabilă în societate, înaltul Consiliu odată cu achitarea, la felicitat și l-a îndemnat să continue înainte a fi tot așa de conștiincios și sânguincios, pe acest fost președinte al Trib. Olt.

Datorim acestei înalte instituțiuni tot respectul și admirațiunea noastră.

Socotesc că n'ar fi fost prea aglomerată dacă i s'ar fi dat și dreptul de instanță de judecată disciplinară a tuturor magistraților inamovibili din întreaga țară.

În cazul aglomerării lucrărilor, s'ar mai fi mărit numărul supleantilor.

Dar să revenim la sistemul preconizat prin noul proiect.

În art. 175 se institue o *Curte disciplinară* pentru magistrații dela Curțile de Apel; iar în art. 176 se institue o *Curte disciplinară* pentru magistrații tribunalelor și judecătorilor de ocoale.

În primul caz Curtea disciplinară se compune din cei 3 membri aleși de Curtea de Casație în Consiliu superior și încă din 2 membri ai aceleiași înalte Curți trași la sorți.

În al II-lea caz Curtea disciplinară este „Curtea de Apel respectivă compusă din primul președinte și din 3 membri ai Curții trași la sorți în ajunul zilei de judecată și al 5-lea un magistrat „delegat al d-lui Ministru”.

Nu găsim de loc potrivit ca un judecător de ocol și un prim președinte de tribunal să fie judecați de aceeași Curte disciplinară în aceeași formațiune.

Cel puțin prezidenții de tribunale să fie judecați de Curtea disciplinară prevăzută de art. 175.

Dar ceea ce este mai nepotrivit și insuficient pentru garantarea principiului inamovibilității magistraților este că aceste comisii sau Curți disciplinare judecă în prima și ultimă instanță.

În Ardeal, un judecător de ocol dacă avea gradul de salarizare VI 3 (consilier de Curte) era judecat în prima instanță de Curtea disciplinară de pe lângă Înalta Curte de Casație și cu drept de Apel la Înalta Curte constituită ca Curte supremă (secțiuni unite).

Propunem ca atunci când acțiunea disciplinară se va exercita în contra magistraților dela Curtea de Apel și a președinților și a prim-președinților de tribunale, Curtea disciplinară să fie cea alcătuită, din 5 consilieri dela Înalta Curte și deciziunile ce vor da să fie cu apel la Înalta Curte constituită în secțiuni unite.

Atunci când acțiunea disciplinară se exercită în contra judecătorilor de tribunale ori de ocoale, Curtea disciplinară ar putea să fie cea alcătuită din 5 membri ai Curții de Apel (176) și deciziunile să se dea cu apel la Înalta Curte care se va compune din 7 membrii (3 din consiliu superior în plus 4 trași la sorți cu o zi înainte).

Dreptul de apel îl cerem pentru magistrați așa cum s'a dat avocaților prin noul proiect de unificare al corpului avocaților depus în parlament.

După acest proiect de lege, un avocat dat în judecata disciplinară și în ipoteză că ar fi pedepsit numai cu prevenirea ori mustrarea (magistrații inamovibili chiar consilieri pot primi aceste pedepse de dreptul de la Ministrul Justiției fără nici o judecată); avocatul pedepsit astfel de consiliul de disciplină (compus din 5 membrii) poate face apel la comisiunea superioară de apel a consiliului dela reședința Curții de Apel respectivă și în contra deciziunii dată în apel poate face și recurs, care este încă suspensiv de executare, — la comisiunea de recurs instituită în capitală și compusă din 4 consilieri dela Înalta Curte de Casație și 3 avocați din „Uniunea” avocaților din București (cu toți 7), desemnați prin tragere la sorți.

Ne întrebăm de ce atâtea garanții de o bună distribuție a dreptății pentru avocați, 2 grade de jurisdicție și drept de recurs?

De ce un avocat dela Târgul Podul Iloaei, care a fost pedepsit cu mustrarea de consiliile baroului respectiv (Iași): poate face recurs, pe care îl judecă 4 înalți magistrați și 3 din cei mai cu experiență și distinși membrii ai baroului din București toți chemați să dea cea mai justă și echitabilă hotărâre.

Pe de altă parte, un judecător, ba chiar un președinte al unui Tribunal, poate fi destituit de Curtea de Apel respectivă, constituită în Curte disciplinară, fără drept de apel și fără recurs.

Este posibil ca un magistrat dela sediul de Apel, un judecător de Tribunal, să comită un fapt nu atât de grav pedepsit disciplinar, acest magistrat să fie cunoscut în deobște ca o persoană nesociabilă și care să fi dat loc la unele situații neplăcute pentru d-nii consilieri locali sau acest judecător poate chiar să fi jignit personal pe vr'unul din d-nii magistrați cari compun Curtea; — nu se știe dacă dintr-o judecată omenească nu s'ar putea întâmpla ca în loc să-l pedepsească cu mustrarea i-ar aplica mai de grabă pedeapsa permutărei și chiar a suspendării.

Dacă se dă dreptul de apel acestui magistrat, așa cum s'a dat avocatului (apel și recurs), n'ar fi decât o garanție mai mult de o bună administrare și distribuie a justiției pentru acei ce sunt chemați ei însuși s'o dea altora.

În definitiv în primul rând cerem ca consiliul superior

al cărui număr de membrii ar putea fi majorat după cum magistratul de judecată este judecător de I-a instanță (tribunal) ori a II-a instanță (Curte), — să fie instanță supremă de judecată disciplinară a tuturor magistraților inamovibili. Centralizarea acestor cauze la București nu poate fi decât tot în avantajul unei mai bune și imparțiale judecăți.

Dacă se mențin Curțile disciplinare de pe lângă Curțile de Apel și aceea de pe lângă Înalta Curte, atunci Curtea de Apel să judecă numai în I-a instanță cu apel la Curtea disciplinară a Înaltei Curți compusă din 7 membrii; iar Consilierii de Curte de Apel și președinții de Tribunale titulari să fie judecați de Curtea disciplinară a Înaltei Curți cu apel la Înalta Curte constituită în secțiuni unite.

La art. 181 alin. II: „magistratul dat judecății nu se poate apăra decât singur, oral sau prin memoriu scris, sau asistat de un alt magistrat”.

Pledările prin avocați nu sunt admise.

După legile de organizare în vigoare în Ardeal, magistratul dat judecății poate fi asistat de un avocat și găsim că ar fi de recomandat să se lase și magistratului cât mai larg dreptul de apărare.

De multe ori un bun magistrat n'ar primi să apere pe un coleg care s'a abătut dela datoria lui.

Foarte mulți magistrați vor refuza din scrupul profesional și alte motive. De multe ori printr'un magistrat singur nu s'ar putea face o bună apărare, — și aici e de remarcat că avocatul care are 3 grade de jurisdicție în acțiunea disciplinară, are și dreptul de a fi apărat de avocați. Să ai posibilitatea ca cel mai distins jurist, cel mai iscusit maestru al cuvântului să fie convins de dreptatea cauzei unui magistrat grav acuzat și să voiască cu toată însuflețirea să convingă și pe ceilalți de nevinovăția lui și cu toate acestea să fie interzis acest drept de care se bucură ceilalți muritori, de sigur că și aceasta este un desavantaj, o știrbire apreciabilă a dreptului sfânt de apărare.

Celelalte articole următoare, referitoare la vacanțe și concedii, au rămas nemodificate.

De remarcat este art. 216 și 216 bis care întinde aplicatiunea legii libertății individuale în tot cuprinsul țării. Aplicarea dispozițiilor art. 88—127, 317, 494 și 248 al III din c. de proc. penală în vigoare în vechiul regat se întind în toată țara. Cunoșc foarte bine dispozițiunile legii libertății individuale în vechiul regat și cele similare în vigoare în Ardeal. (c. de pr. pen. maghiară).

O deosebire mare între ele nu există. În Ardeal, în linii generale, mandatul de arestare emis de judecătorul de instrucție, — care în vechiul regat din oficiu trebuie să vie înaintea Tribunalului pentru confirmare și reconfirmare din lună în lună, — aici numai dacă prevenitul se declară nemulțumit și face apel vine înaintea Camerei de punere sub acuzare (în Ardeal funcționează pe lângă Tribunal), și dacă camera îi respinge apelul, prevenitul poate face apel și la Curtea de Apel respectivă, iar dacă îl lăsa liber (fără cautiune) parchetul nu mai are drept de apel; dacă este liberat pe cautiune are drept și parchetul de a face apel pentru a fi menținut în arest.

În vechiul regat și prevenitul și parchetul au drept de apel la camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel. Mai multe căi de atac în vechiul regat de cât în Ardeal.

Am aplicat timp de aproape 2 ani și dispozițiunile acestei legi în vigoare în Ardeal, și mi-am făcut convingerea deplină că nu prezintă mai multe garanții de respectarea libertății individuale decât este în cea din vechiul regat. Ca să nu supărăm pe nimeni, nu numai că una nu este superioară celeilalte, dar afirm cu tărie că

în interesul unificării s'a făcut un bine, am câștigat ceva, chiar numai prin extinderea aplicabilității ei „tale quale” în tot cuprinsul țării.

În art. 219: „onorariile personalului judecătoresc, precum și repartizarea diferitelor funcțiuni pe clase și grade sunt fixate prin tabloul de mai jos, care face parte din lege”.

În fine, s'au introdus gradele de salarizare pe loc ale tuturor magistraților și funcționarilor judecătorești, — o dispozițiune luată din legea de organizare din Ardeal. Sunt multe și însemnate avantajile ce decurg din faptul că un magistrat sau funcționar va putea fi consolat cu înaintarea pe loc în grad de salarizare dacă după o vechime oare-care n'a putut înainta în funcțiune, și de foarte multe ori sunt magistrați, merituoși dar fără șanse, care rămân în urmă cu înaintarea în funcțiune.

* * *

În liniamente generale acestea sunt principalele modificări ale proiectului de lege pentru unificarea judecătorească, cu dispozițiunile mai importante și cu unele amendamente și deziderate făcute din parte-ne.

În definitiv, proiectul este foarte bun și foarte venit și dorim cu însuflețire să fie tradus în lege.

30 Decembrie 1922

AUREL ȘAFIRESCU
Prim-Președinte Trib. Brașov

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 22 Noembrie 1922

Președinția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte
Ecaterina C. Popescu prin av. Cezar Pasescu cu Eghia Vartonian
prin av. Garabet Aslan.

Decizia No. 1420

Locațiune. — Prelungire. — Supus străin. — Legea din Aprilie 1922. — Reciprocitate. — Lege specială.

Supușii străini nu beneficiază de prelungirea locațiunii imobilelor urbane decât dacă în țara lor există o lege specială în materie de locațiune care acordă același drept supușilor români.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de recurs astfel formulat:

„Greșită interpretare a art. 1 al. 2 din legea privitoare la prelungirea contractelor de închiriere din 14 Aprilie 1922; exces de putere.

„Curtea de apel s. IV-a din București, dă o greșită interpretare dispozițiunilor al. 2 din art. 1 al legii din 14 Aprilie 1922, când constată din împrejurări deosebite de text-al legii că este suficient ca legile unui Stat străin să nu prevadă nici o excepțiune pentru supușii străini, pentru ca străinii acelui Stat să se bucure de toate avantajele legii speciale și de protecțiunea din 14 Aprilie 1922.

„Legiuitorul din Aprilie 1922, prin redacțiunea ce a dat al. 2 din art. 1, a dispus în mod limitativ ca principiul reciprocității să nu fie subînțeles, ci trebuie să rezulte expres dintr-o lege care trebuie să fie votată cel mai târziu până la 5 Aprilie 1922 și nici să rezulte din dispozițiuni temporare revocabile, cum ar fi fost ordonanțele administrative, circulațiile, etc.

„Faptul că într-o țară străină nu există nici o lege de restricție și că legea de drept comun nu diferențiază pe români de băștinași, nu înseamnă că românii de acolo li se acordă aceleași avantajii ca la noi unde contractele sau prelungit pe un an de zile, s'a suprimat formele ofertelor reale și s'a fixat chiria la baza din 1916, dublată, triplată sau incincită și unde sunt oficiile de închiriere. În țara românească avem — chiar sub regimul excepțional al legii din 14 Aprilie 1922, asimilarea și tratament legal al străinilor cu românii și sunt păstrate în ordine de drept comun, adică la libera transacție, imobilele din nou clădite cari pot fi închiriate de oricine, fie străin, fie român, în orice condițiuni și

pe orice termen, căci în legea din 14 Aprilie 1922, și legea oficiilor de închiriere, lasă liberei transacțiuni clădirile noi.

„Ori, a asimila starea de drept comun cu cea specială, creiată prin legea din 14 Aprilie 1922, este a viola dispozițiunile art. 1 al. 2 din legea din 14 Aprilie 1922, a da o interpretare greșită economiei legii și a comite un exces de putere”.

Având în vedere decizia adusă în recurs din care rezultă, că Ecaterina C. Popescu și C. Popescu personal și ca soț pentru autorizare, în calitate de proprietari ai imobilului din calea Moșilor No. 349, au cerut Tribunalului Ilfov secția II-a evacuarea acestui imobil de către Eghia Vartonian intimat, care îl deține în calitate de chiriaș; că această acțiune admisă la Tribunal, a fost respinsă de Curtea de apel pe motivul că, fiind egalitate de tratament în Turcia în privința închirierilor pentru cetățenii români și pentru cei otomani, precum rezultă din certificatul Legațiunii Elvețiene din București, însărcinată cu gerarea intereselor supușilor otomani aflați în România, — urmează, — zice Curtea — că, — deși nu există în cea țară o lege specială asupra contractelor de închiriere, care să confere acolo avantaje egale cetățenilor români cu cele edictate prin legea noastră, totuși, deoarece acolo este deplină libertate a transacțiunilor în materie de închiriere pentru toți, există prin aceasta reciprocitatea cerută de art. 1 al. 2 din legea dela 14 Aprilie 1922, în baza căreia contractul de închiriere în chestiune a fost declarat prelungit;

Având în vedere că recurentul a susținut înaintea instanței de fond, că nu s'a admis prin acest text de lege ca dovadă de reciprocitate pentru cazuri ca cel din specie, decât aceia rezultând din dispozițiunile unei legi speciale existente și votată cel mult până la 5 Aprilie 1922 în țara, față de care se invoacă reciprocitatea și care lege să prevadă pentru românii aflați acolo dispozițiuni identice celor edictate pentru naționalii acestei țări, iar azi pretinde, prin motivul de casare, că instanța de fond a violat prin soluțiunea dată cauzei, acest text de lege și a comis un exces de putere;

Considerând că prin art. 1 din noua lege privitoare la prelungirea contractelor de închiriere, aceste contracte se prelungesc în folosul cetățenilor români sau supușii români și numai, în mod excepțional, și în favoarea unor categorii de supușii străini arătați în text, ori a supușilor Statelor cari au admis printr'un text de lege votat, până la 5 Aprilie 1922, principiul reciprocității în această materie;

Considerând că această dispoziție, derogatorie dela dreptul comun, — unde după art. 11 c. civ. străinii, la noi în țară, se bucură, fără nici o deosebire, de toate drepturile de care se bucură și românii, — a fost admisă de legiuitorul nostru, în această materie, pentru că a crezut că este drept și echitabil a nu menține mai departe o restricțiune atât de însemnată a dreptului de proprietate, rezultând din prelungirea legală a contractelor de închiriere, decât ca o favoare, cu totul specială pentru cetățenii români, iar supușii străini, afară de anumite excepțiuni, — să nu se mai bucure și în viitor de acest drept excepțional, de care de altfel au beneficiat atâtea ani în trecut, decât cu condițiunea ca și în țara căreia aparțin să se fi recunoscut pentru români, — ca o compensațiune pentru restricțiunea impusă la noi proprietarilor urbani, — același drept special de prelungirea contractelor, rezultând dintr-o dispoziție formală de lege;

Că, în vederea acestui scop, legiuitorul nu s'a mulțumit cu simpla afirmare a principiului reciprocității, așa cum o făcea proiectul guvernului, — ci, a admis și votat amendamentul propus din inițiativă parlamentară, — cu asentimentul Ministrului de Justiție autorul legii, — amendament care constituie textul de lege actual

și care a fost justificat în cursul debaterilor pe considerațiunea ca dispoziția legii să nu rămână iluzorie, — iar interpretarea propusă de un membru al guvernului, care tindea de a reduce cu mult aplicațiunea acestei dispozițiuni, nu a putut duce la rezultatul de a se da textului în discuțiune o altă redacțiune compatibilă cu interpretarea ce se propunea;

Că, în aceste condițiuni este cert că atât textul clar și categoric al legii, cum și împrejurările în care a fost votat, exclude, fără îndoială, dela beneficiul acestei legi excepționale, pe străinii, în a căror țară românii nu s'ar putea bucura, din orice motive, de dreptul special de prelungire legală a contractelor de închiriere și vor fi lăsați sub regimul dreptului comun al liberei concurențe;

Că așa fiind, urmează, că în specie, supusul otoman, intimat în recurs, nu poate invoca prelungirea legală a contractului său de închiriere, din moment ce este constant, că în Turcia nu există o lege, care să recunoască pentru românii, cari locuiesc acolo, un drept identic de prelungire legală a închirierii, și prin urmare numai printr'o greșită interpretare a art. 1 al. 2 din legea în discuțiune, Curtea de apel, a putut să-i recunoască un asemenea drept; că de aceea motivul de recurs este întemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, admite recursul și casează, etc.

CURTEA DE APEL DIN CONSTANȚA

Audiența dela 4 Octombrie 1922

Președinția dlui C. NACIAN, Consilier

Horopik C. Davudian prin avocații I. C. Teodorescu și Traian Constantinescu, cu Diruchi M. Frenkian prin avocatul G. Benderly

Deciziunea civilă No. 77

Inchiriere. — Prolungire. — Supus strein. — Reciprocitate. — Înțelesul acestui cuvânt. — Legi streine. — Dovedirea lor. — Certificat dela legația respectivă. — Neadmisibilitatea probei cu martori. — Art. 1 din legea chiriilor din 14 Aprilie 1922.

1. *Prolungirea contractelor de închiriere în folosul chirișilor supuși streini este subordonată condiției reciprocității prin legea din 14 Aprilie 1922. Pentru aceasta nu este nevoie ca în țara de origină a chirișului să existe o lege specială de prelungirea contractelor de închiriere în favoarea românilor cari locuiesc acolo, ci este destul ca supușii români să fie tratați acolo pe picior de egalitate cu supușii lor în ce privește regimul închirierilor, adică să nu existe vre-o lege restrictivă în potriva streinilor.*

2. *Acel care invoacă o lege streină este obligat să dovedească existența ei, de câte ori este contestată; deci proba reciprocității, în materie de prelungire a contractului de închiriere, incumbă chirișului.*

3. *Doctrina și jurisprudența admit în mod unanim că existența și interpretarea unei legi streine, constituind o chestiune de fapt, părțile sunt datoare să dovedească care este legea streină aplicabilă într'o speță dată, precum și interpretarea ce i se poate da, instanțele judecătorești având a se pronunța în măsura acestor dovezi, întrucât judecătorul nu este ținut a cunoaște exact toate dispozițiunile din legile streine și interpretările lor, spre a le pune în concordanță și a le reda adevăratul lor înțeles.*

4. *Dovedirea unei legi streine se poate face printr'un certificat din partea legației sau agentului diplomatic al țării respective, care să ateste identitatea textului și faptul că e în vigoare, fiind tradus și vizat acel certificat de Ministerul de externe, care atestază exactitatea traducerei.*

5. *Nu se poate dovedi cu martori textul unei legi streine și cu atât mai puțin sensul sau spiritul unor asemenea legi.*

Curtea,

Având în vedere apelul făcut în termen de Horopik C.

Davudian, din Constanța, în contra sentinței civile cu No. 102/922 a Tribunalului Constanța, secția II, prin care s'a admis acțiunea intentată de Diruchi M. Frenkian, s'a declarat resiliat contractul de închiriere intervenit între numiții și vizat de Administrația Financiară Constanța la No. 1186/921, și s'a ordonat evacuarea de către apelantă a apartamentului dela etajul I-u din imobilul reclamantei situat în Constanța str. Carol 17;

Având în vedere susținerile părților și actele din dosar;

Având în vedere că prin contractul de închiriere intervenit între părți și vizat de Administrația Financiară Constanța la No. 1186 din 13 Mai 1921, intimata a închiriat apelantei Horopik Davudian apartamentul dela etajul I-u al imobilului str. Carol No. 17, pe termen de un an, cu începere dela 1 Mai 1921 și până la 1 Mai 1922, pe preț de 7200 (șapte mii două sute) lei anual, plătită în rate trimestriale anticipate a 1800 lei rata și anume: la 1 August, 1 Noiembrie 1921 și 1 Februarie 1922, prima rată fiind primită la facerea contractului și cu mențiunea că, la expirarea termenului adică la 1 Mai 1921, chirișul va preda apartamentul, fără a avea drept de a se folosi de eventualele prelungiri de locațiuni ce i-ar acorda actuala lege sau alte noi legi ori decrete;

Având în vedere că la 31 Mai 1922, prin petiția înregistrată la No. 7394, reclamanta a chemat în judecată pe apelantă spre a fi obligată a evacua apartamentul ce i a închiriat cu condițiunea de a-l părăsi la 1 Mai 1922, contract ce nu se poate socoti prelungit conform convențiunei, cât și conform noii legi pentru închirieri;

Având în vedere că intimata Diruchi M. Frenkian a susținut, în prim loc, că contractul de închiriere expirând la 1 Mai 1922, el nu poate fi prelungit în virtutea legii noi a chiriilor, din 14 Aprilie 1922, de oarece chirișul imobilului în chestiune, apelanta Horopik C. Davudian, fiind supusă armeană, nu poate să beneficieze de prelungirea contractului întrucât nu face dovada că românii aflați în Armenia se bucură de aceleași drepturi în ce privește prelungirea contractelor de închiriere, că adică în acea țară ar exista o lege specială de prelungire a contractelor de închiriere în favoarea românilor;

Având în vedere că după art. 1 din legea chiriilor din 14 Aprilie 1922, contractele care expiră la 6 Mai (23 Aprilie stil vechiu) 1922, se prelungesc de drept numai în folosul chirișilor cetățeni români sau supuși români, precum și în folosul supușilor streini ai statelor cari au admis printr'un text de lege votat până la data de 5 Aprilie 1922, principiul reciprocității în această materie;

Având în vedere că înțelesul acestei dispozițiuni nu poate fi altul decât că sunt exceptați dela beneficiul acestei legi numai supușii acelor țări cari au legi împotriva streinilor, adică cari nu tratează streinii pe un picior de egalitate cu supușii lor;

Că de aci rezultă că supușii acelor țări cari nu au asemenea legi restrictive față de străini, urmează să fie tratați la noi înlocmai ca și supușii români, pe temeiul reciprocității;

Că aceasta este interpretarea ce trebuie a se da menționatei dispozițiuni de sub art. 1, rezultă din debaterile urmate în Camera Deputaților, care a votat acest text în urma explicațiilor date de Ministrul Afacerilor Streine, care a declarat categoric că, chiar atunci când într'un stat strein nu ar exista o lege specială de prelungirea contractelor de închiriere în favoarea naționalilor noștri, dacă în fapt în acel stat supușii români sunt tratați pe picior de egalitate cu naționalii, acest lucru face dovada reciprocității și în acest caz supușii aceluia stat trebuie să fie admiși la noi în țară la beneficiul prelungirii contractelor de închiriere;

Considerând că astfel fiind, urmează a se examina și vedea în speță, dacă în Armenia, care este țara de origină a apelantei, există sau nu vre-o lege împotriva streinilor sau dacă acolo streinii sunt asimilați și tratați pe picior de egalitate cu supușii lor, în ce privește regimul închirierilor;

Având în vedere că acel care invoacă o lege streină, este obligat să dovedească existența ei, de câte ori este contestată, deci proba reciprocității incumbă în speță chirișului;

Considerând că doctrina și jurisprudența admit în mod unanim că, existența și interpretarea unei legi streine, constituind o chestiune de fapt, părțile sunt datoare să dovedească care este legea streină aplicabilă într'o speță dată

precum și interpretarea ce i se poate da, instanțele judecătorești având a se pronunța în măsura acestor dovezi, întru cât judecătorul nu este ținut a cunoaște exact toate dispozițiunile din legile străine și interpretările lor, spre a le pune în concordanță și a le reda adevărul lor înțeles;

Că, în ce privește mijloacele de dovadă a unei legi streine doctrina admite în general că această dovadă se poate face prin aducerea unui certificat din partea legației sau agentului diplomatic al țării respective, care să ateste identitatea textului și faptul că e în vigoare, fiind tradus acel certificat și vizat de Ministerul Afacerilor Streine, care atestază exactitatea traducerei (vezi D. Alexandresco, vol. I, ed. II-a, pagina 154);

Că o asemenea dovadă mai poate încă să rezulte și din publicații oficiale, colecții de legi, tratate de doctrină din deciziile streine ce s'au publicat, etc. instanța judecătorească având latitudinea și puterea de a aprecia, după împrejurările fiecărei cauze, documentele produse de părți în această privință;

Că, jurământul și mărturisirea părții neputând fi utilizate în acest scop, după o doctrină constantă, urmează că tot asemenea nu este posibil a se dovedi nici cu martori textul unei legi streine, și cu atât mai puțin sensul sau spiritul acelor legiuri, precum a pretins în speță apelantul, așa că acest mod de probațiune urmează să fie înlăturat în speță ca inutil și lipsit de interes;

Având în vedere că certificatele cu data de 31 Maiu 1922 și 24 Iunie 1922, aflate în dosarul Tribunalului și care poartă antetul Consulatului din București a republicii Armenie, nu pot fi ținute în seamă, de oarece pe lângă că sunt redactate în termeni vagi și nu precizează textul de lege din care scoate afirmațiunile ce face, dar se constată dintr'un alt certificat cu No. 50187 din 30 Sept. 1922, dat de Ministerul Afacerilor Streine, că în România nu există nici un consulat Armenesc recunoscut de Guvernul Român, așa că Curtea nu poate pune nici un temei pe acele certificate ale Consulatului Armean.

Că apelanta neinvocând nici o altă dovadă din care să rezulte starea legislației în vigoare în țara sa de origină, în ce privește regimul închirierilor, și că legile din acea țară nu fac nici o deosebire între naționali și streini, urmează a se respinge ca nedovedit mijlocul de apărare al apelantei, bazat pe prelungirea contractului său de închiriere;

Considerând dar că contractul apelantei fiind expirat și neprelungit prin lege, este de prisos și fără interes a intra în cercetarea motivelor de reziliere invocate în subsidiar de reclamanta Duruchi M. Frenkian;

Că astfel fiind, apelul făcut de Horapik C. Davudian este neintemeiat și urmează să fie respins;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Remus C. Benișache, Curtea, respinge, etc.

(ss) C. Nacian, Al. Theodorescu, Remus C. Benișache, N. N. Papadat, Sava Christescu.

Grefier, (s) M. Buiuc

NOTĂ. — Printre cele mai însemnate controverse la cari a dat naștere aplicarea legii din 14 Aprilie 1922, cea mai gravă este fără îndoială aceea a interpretării dispozițiunei referitoare la supușii străini cari beneficiază de prelungirea contractelor de închiriere.

Lipsa atât a unui text riguros precis cât și a unor criterii sigure de a încadra litera legii în spiritul ei, a făcut ca și oficialitatea în desbaterile parlamentare și în circulări ministeriale și doctrina și jurisprudența să oscileze, rămânând Înaltei Curți de Casație misiunea de a fixa și în această privință norma de aplicat acelor litigii cari au ajuns sau vor mai fi deduse înaintea Supremei instanțe și a căror soluționare va contrasta cu aceea dată cauzelor mici tranșate până

acum contradictoriu și în ultima instanță de diferite tribunale în recurs.

Fără îndoială durata aplicabilității legii din 14 Aprilie 1922 se apropie de sfârșit, căci nu ne îndoim că un nou proiect de lege va fi cât mai curând depus și cât mai pe larg discutat în Parlamentul țării noastre, spre a da o lege serios studiată și juridic redactată.

În vederea acestei eventualități și în speranța că legea viitoare respectând autoritatea lucrului judecat — deci a legii și a justiției — va pune capăt sistemului nedemn și nenorocit ¹⁾ de a considera neavenite sentințele judecătorești, vom căuta să analizăm problema juridică ce se desprinde din deciziile reproduse mai sus.

La 5 Aprilie 1922 se depunea în Senat proiectul care, mult remaniat și în urmă, precum fusese și mai înainte, a devenit legea din 14 Aprilie 1922.

Art. 1 alin. 2 al acestui proiect prevedea că *„se acordă prelungirea și în folosul supușilor străini ai Statelor cari aplică principiul reciprocității“*. ²⁾

Raportul citit de d. senator N. Botez explica această dispoziție ³⁾ în modul următor:

„Dl ministru al justiției a mai semnalat comitetului de delegați necesitatea ca bunul renume de ospitalitate al țării noastre să nu fie atins și în acest scop a propus să se facă o largă excepțiune pentru legațiunile și corpul diplomatic și consular al puterilor streine precum și pentru acei supuși străini în ale căror țări se aplică în această materie principiul reciprocității“.

D-sa adăuga:

„Comitetul delegaților a primit acest mod de a vedea fiind în asentimentul tuturor“.

Intr'adevăr proiectul prevedea în alin. 3 al art 1 că:

„Legatiunile și membrii corpului diplomatic și consular ai puterilor străine vor beneficia de prelungirea acordată în condițiunile acestei legi, când închirierea a fost făcută de proprietar prin contract scris“ ⁴⁾

Luând cuvântul în Senat la discuția generală a proiectului ministrul justiției, d-l I. Th. Florescu spunea ⁵⁾:

„Am vrut să dau un caracter național cum a dat și Franța zilele trecute legii sale asupra chiriilor“.

În primul moment când am auzit că într'o țară aliată chiar, conaționali de ai noștri au fost dați afară din case și hoteluri, mi-am zis: Voiu face și eu acelaș lucru în țara mea față de străini. Nu sunt la mijloc drepturi civile cum zic unii juriști, ci simple măsuri de protecție națională. De ce să n-o fac, de ce să acordăm măsuri de protecțiune străinilor în țară la noi, mai ales că noi suferim și de o valută scăzută și că ei, cu valută foarte urcată, cumpără casele, pe cari apoi le închiriază pe sume cari pentru noi reprezintă un adevărat dezas'ru fi-

1) În desbaterile din Senat ale actualei legi, o propunere în acest sens s'a făcut de d. senator I. Purcăreanu. Desbaterile nu ne lămuresc de ce nu a fost admisă.

2) V. textul în Codul închirierilor de Conduratu, Periețeanu și Velescu, pag. 9 și urm.

3) Ibidem, p. 8.

4) Ibidem, p. 9.

5) Ibidem, p. 45.

nanciar. Aceasta e ocrotire națională, nu e xenofobie. Orice ospitalitate are o margine“.

D-l General B. Lambru: „Ba să-i dăm și peste granițe, chiar dacă sunt aliați“.

D-l I. Th. Florescu, ministrul justiției: „Aceasta a fost prima mea intenție, primul meu sentiment. După reflecțiune am fost mai conciliant și înainte de a merge în comitetul delegaților, singur, finând socoteală de toate criticile, de toate sfaturile și de toate bunăvoințele, mi-am amendat proiectul“.

După această sumară discuție asupra căreia vom reveni, s'a pus la vot proiectul de lege modificat de comitetul delegaților Senatului în cuprinsul reprodus mai sus⁶⁾.

Nici o discuție în Senat în această privință. La votarea pe articole, textul a fost admis tale-qual⁷⁾.

Ajuns în Adunarea Deputaților, proiectul votat de Senat trece neschimbat în această privință prin comitetul delegaților.⁸⁾

Expunerea de motive a proiectului de lege nu spune absolut nimic în această privință.⁹⁾

La discuțiunea generală, d-l deputat I. Măgură, s'a ocupat cel dintâiu de această chestiune.¹⁰⁾

D-sa constată că legea pornește dela un principiu de protecțiune acordată elementului băstinaș, dar că acest principiu este insuficient precizat în lege, de vreme ce nu s'a reprodus din decretul-lege 1420/920 textul care pune, ca o condiție a prelungirii locațiunei, domiciliul în aceeaș comună înainte de războiu sau justificarea nevoii de a locui într'ansa.

D-sa continuă:

„Legea mai prelungește contractele și în folosul străinilor când în țara lor se admite principiul de reciprocitate. Dacă legea admite principiul de protecțiune a Românilor și supușilor români, pun următoarea chestiune:

Mulți străini profitând de valuta țării lor, au cumpărat imobile în centrele mari comerciale.

Alți străini, cari locuiesc în străinătate au imobile la noi în țară, mai ales în porturi și le au închiriate.

In aceste imobile stau străini cari exercită o profesiune, un comerț sau o industrie de mai multă vreme și aceștia nu beneficiază, după lege, de prelungire.

Acești străini chiriași aparțin cei mai mulți unui stat aliat și se aflau între noi la 15 August 1916 și au îndurat cu noi toate neajunsurile războiului și au fost și internați de inamic.

Asemenea chiriași se cuvine să fie alungați și îmbogățitului de războiu străin și proprietarului străin, care n'a luat parte la durerile noastre, să i dăm avantaje în paguba celui ce a trăit cu noi și a suferit cu noi?

Dacă am face aceasta, am fi și nedrepti și neumanii. Atunci trebuie să hotărâm:

„Se prelungec contractele și ale acelor străini cari se găseau la 15 August 1916 în localitate, exercitând un comerț sau o industrie sau cari trăesc din munca manuală sau din exercițiul unei meserii și cari dețin imobilele unor deveniți proprietari după război sau unor proprietari străini și cari își au domiciliul în țară străină.

Dar mai este o chestiune. D-v știți că am primit

în țară mii de refugiați din Ucraina. Pe aceștia nu putem să-i trimitem peste graniță fiindcă i-am primit. Din locurile unde se află, n'avem unde să-i ducem. De bine, de rău și-au găsit un adăpost.

Intre ei sunt elemente anarhice și revoluționare. Acestora nu putem și nu trebuie să le dăm nici o protecțiune.

Dar sunt mulți oameni muncitori și cinstiți. Așa, de pildă, la noi în Galați, astă iarnă toate muncile comunale au fost făcute de aceștia.

Țara lor de origină nu admite reciprocitatea, căci la ei e desordine și anarhie.

Să-i evacuem și pe aceștia? — ar fi nedrept, și atunci trebuie să hotărâm: „Refugiații cari exercită un comerț sau o industrie, o profesiune cunoscută și permisă sau cari trăesc din munca manuală, se bucură de prelungirea acordată de legea de față“.

* * *

Chestiunea nu a fost atinsă în discursul d-lui ministru al justiției la discuția generală a legii.

Nu putem ști ce s'a petrecut *peste noapte*, așa că rămâne pentru noi o surpriză ce a putut determina a doua zi (12 Aprilie 1922) dimineata propunerea unui amendament, pe care d-l ministru al justiției s'a grăbit să-l primească fără nici o discuție sau justificare.

Desbaterile Camerii¹¹⁾ arată într'adevăr că d-l deputat Tr. Lalescu a prezentat un amendament iscălit de 15 deputați privitor la alin. 2 al art 1. D-l ministru a rugat pe propunator să nu mai insiste pentru că primește amendamentul.

D-l Tr. Lalescu: Domnilor, pentru ca acest aliniat să nu rămâie literă moartă, propunem următorul amendament:

„Se acordă prelungirea și în folosul supușilor străini ai Statelor cari au admis printr'un text de lege votat până la data de 5 Aprilie 1922 principiul reciprocității în această materie“.

D-l M. G. Orleanu, președinte: d-l ministru de justiție primește amendamentul?

D-l I. Th. Florescu, ministru de justiție: Da.

* * *

D-l N. Iorga, a mai propus¹²⁾ ca prelungirea să mai fie acordată și acelor străini cari sunt întrebuințați în serviciul Statului român, dând ca exemplu profesorii străini din Cluj.

D-l ministru de justiție a găsit această lărgire justificată și a acceptat propunerea d-lui Iorga¹³⁾.

* * *

Cu aceste foarte laconice declarații, ambele amendamente sau votat.

Se pare însă că fie cei ce au propus și acceptat, fie ei cei ce au votat numai amendamentul și-au dat seamă în cursul aceleiași dimineți că el nu rezistă unei reflecțiuni serioase.

Și, atunci, în aceeași dimineață d-l deputat Doanescu raportorul legii, a cerut cuvântul și constatând că proiectul de lege a fost amendat în

6) Ibidem, p. 55.

7) Ibidem, p. 62 și 74.

8) Ib., p. 81.

9) Ib., p. 83.

10) Ib., p. 108 și urm.

11) Ibidem, p. 129.

12) Ibidem, p. 131.

13) Ibidem, p. 138-139.

sensul că acolo unde există o lege votată, numai acolo se aplică beneficiul prelungirii, a pus următoarea întrebare ministrului... de externe :

„Rog a mi se răspunde ce regim se va aplica țărilor cari nu au asemenea legi sau că n'au nici o lege, dar tratează străinii pe un picior de egalitate cu supușii lor. Aceștia vor fi tratați și la noi ca și supușii români ?

Interpelatul, D-l I. G. Duca, ministru de externe a răspuns :

„Eu vă rog să se înțeleagă acest articol în felul următor : că vor fi exceptați dela beneficiile acestei legi numai supușii țărilor cari au legi împotriva străinilor, iar că supușii țărilor ce n'au asemenea legi sau n'au nici o lege, dar tratează străinii pe un picior de egalitate cu supușii lor, aceștia vor fi și la noi tratați întocmai ca și supușii români. Vă rog ca acest lucru să fie bine stabilit pentru că nu aș vrea să se nască din această cauză dificultăți inutile“.

Cu această declarațiune făcută după votarea art. 1 amendat în sensul propunerii d-lui Lalescu s'a încheiat discuția acestei chestiuni.

Desbaterile parlamentare nu ne arată dacă această declarațiune a avut altă urmare și cum a primit Parlamentul această interpretare oficială a textului de lege ¹⁴⁾.

* * *

Devenită lege, noua normă în materie de locațiune a dat dela început naștere la nedumeriri atât în doctrină cât și în jurisprudență.

Printre comentatorii noii legi, D-l V. Toncescu în studiul său «*Legea chiriilor din Aprilie 1922*» publicat în *Curierul Judiciar* No. 16 din 30 Aprilie 1922, pag. 250, pornind dela textul legii, e de părere că :

„Se acordă prelungirea numai dacă în țara de origină s'a votat înainte de 5 Aprilie 1922 o lege pentru prelungirea contractelor de închiriere, care să cuprindă principiul reciprocității sau sub o altă formă să dea Românilor beneficiul prelungirii.

Prin urmare supușii unui Stat unde există un text de lege care admite principiul reciprocității pentru drepturile civile, deci și pentru contractele de închiriere, nu vor beneficia de prelungire, pentru că legea cere reciprocitate în ceea ce privește prelungirea.

Sunt țări în cari s'au prelungit contractele de închiriere fiind admiși să beneficieze numai unii Români. Supușilor acelor țări li se va aplica principiul reciprocității, acordându-se prelungirea numai acelor categorii cari se găsesc în situațiuni identice cu Românii chemați să beneficieze de prelungire în țara de origină.

Încă două excepțiuni în cari se acordă prelungire străinilor ¹⁵⁾ prevede legea pentru : legațiuni, membrii corpului consular și cei aflați în serviciul Statului român“.

Dimpotrivă, d-l avocat Ioan V. Vineș, analizând din acest punct de vedere legea în articolul său «*Reciprocitatea în materia prelungirii contractelor de închiriere*», arătând câteva din lacunele

și erorile legii din 14 Aprilie 1922, e de părere (*Curierul Judiciar* No. 18 din 7 Mai 1922, p. 265) că pentru străinii în a căror țară nu există legi deosebite pentru indigeni sau pentru străini, în care prin urmare se admite o egalitate perfectă, vom face la fel chiar în cazul când nu există un text de lege sau o dispoziție specială, iar proba va incumba proprietarului care va trebui a face dovada cererii sale bazată pe existența unei legi restrictive pentru Românii locuind în țara căruia aparține chiriașul său.

* * *

Obținând textul desbaterilor parlamentare ¹⁶⁾, autorii «*Codului închirierilor*» ¹⁷⁾ în comentarul ce au făcut legii, au crezut, la lumina principiilor generale și a declarațiunii făcută de d-l ministru de externe, că legea trebuie interpretată în sensul acestei declarațiuni.

Constatând că redactarea dată textului e neprecisă și că «ar fi fost preferabilă o redactare care ar fi exclus dela prelungire pe supușii Statelor, ale căror legi nu acordă prelungire străinilor», ei adaogă ¹⁸⁾ :

„Principiul reciprocității e o formulă vagă, nici o lege nu-l prevede expres. De altfel codul nostru civil (art. 11) asimilează pe străini cetățenilor în privința drepturilor civile (cum e cel de locațiune), afară de cazul când legea dispune altfel“.

Împotriva părerii reproduse mai sus a D-lui V. Toncescu și a circulării ministeriale din 10 Mai 1922, despre care vom mai vorbi mai jos, comentatorii socotesc „această interpretare prea restrânsă ca necorespunzând condițiunii străinului așa cum o determină codul civil, deoarece scoate de sub scutul legii noastre întreaga categorie a supușilor Statelor, cari neavând legi speciale în materie de închiriere, deoarece împrejurările localnice nu au necesitat-o, acordă totuși în dreptul lor comun străinilor egalitatea de tratament, care este de esența Statelor civilizate“.

* * *

Controversa doctrinară a inspirat, probabil, oficialității ideea de a da o interpretare ministerială textului legii.

În acest scop a apărut la 10 Mai 1922 o circuară a ministerului de justiție ¹⁹⁾, în care se susține că :

„Statele ai căror supuși sunt admiși la beneficiul prelungirii contractelor de închiriere, trebuie să fi încuviințat printr-o lege principiul reciprocității în favoarea

14) De altfel graba votării legii explică situația și mai bizară a unui amendament propus de deputatul I. Stănescu (ib. p. 139), votat de Cameră și totuși netrecut în textul legii !

15) Credem că excepția făcută de d. Toncescu pentru legații și consulate și membrii corpului diplomatie și consular nu pare a rezulta din textul care o acordă în condițiunile acestei legi.

16) Apariția regretabil de întârziată a desbaterilor legii care se aplica, având o atât de gravă repercusiune și greutatea cu care aceste debateri parlamentare s'au putut, odată apărute, procura, țin s'o semnalez aici, cu speranța că pe viitor se vor lua măsurile necesare pentru evitarea unor atari situații.

17) *Codul Închirierilor* de Gr. Conduratu, Consilier la C. de Apel din București, I. Gr. Ferișteanu și Alex. Velescu, avocați editura «Curierul Judiciar», 284 pagini.

18) V. *Codul Închirierilor* p. 168—169.

19) Ibidem, p. 157.

supușilor români nu în mod general, ci precis, în chiar materia prelungirii contractelor de închiriere*.

Dar — din motive pe cari nu le cunoaștem — această afirmațiune oficială a primit o grabnică desmințire oficială, căci la 12 Iunie 1922, ministrul justiției adresează instanțelor judecătorești o nouă circulară ²⁰⁾, în care, revenind asupra părerii sale, spune :

„Cu privire la interpretarea articolului 1 în legătură cu supușii străinii în a căror țară de origină nu există o lege specială favorabilă românilor și unde totuși de fapt conaționalii noștri sunt tratați ca și proprii lor supuși, avem de făcut următoarele observațiuni :

Este adevărat că din lege ar reeși că străinul va putea invoca principiul reciprocității numai dacă în țara lui de origină ar exista o lege specială de prelungire în favoarea românilor.

Amendamentul propus la Camera în acest sens însă a fost imediat lămurit prin declarațiunea făcută de d-l ministru al afacerilor străine, de acord cu noi, și din care se vede că chiar atunci când într'un Stat străin nu ar exista o lege specială de prelungire a contractelor de închiriere în favoarea naționalilor noștri, dacă în fapt în acel Stat supușii români sunt tratați pe picior de egalitate cu naționalii, acest lucru face dovada reciprocității și în asemenea caz supușii acelui Stat trebuiesc admiși și la noi în țară la beneficiul prelungirii contractelor*.

* * *

Aceasta a fost și părerea instanțelor de fond cari au avut să judece conflictele dintre proprietari și chiriașii străini.

Inalta Curte de Casație însă a fost de altă părere.

Casând deciziunile instanțelor de fond, cari acordau străinilor beneficiul prelungirii locațiunei fie că în țara, ai cărei supuși sunt, există legi speciale de prelungire aplicabile și indigenilor, fie că nu există decât norme de drept comun și deci nu este vreo favoare pentru naționali, — socotindu-se suficient să nu fie legi contra supușilor străini, — Inalta Curte aplicând strict textul legii din 14 Aprilie 1922, a decis că străinii nu se bucură de prelungirea închirierii decât dacă în țara lor există lege specială în materie de prelungire a locațiunei, care acordă și supușilor români astfel de beneficii.

Spre a se pronunța astfel, Inalta Curte pornește dela amendarea proiectului de lege în urma propunerii d-lui deputat Lalescu cu asentimentul ministrului de justiție și constată că acest text nu a mai fost modificat, iar declarațiunile ministrului de externe *posterioare votării textului*, nu au fost de natură a aduce *textului* vreo schimbare.

Poate că acest considerent de *drept pur* ar fi fost suficient, ca să legitimeze în acest sens decizia Casației noastre, și ar fi făcut de prisos considerațiunile de *echitate* care-l însoțesc în decizia reprodusă mai sus, și cari sunt mai puțin la adăpost de orice discuțiune.

* * *

Oricum, în urma jurisprudenței emise și menținute de Inalta Curte, rămâne stabilit că străinii aproape nu se mai bucură la noi de prelungirea contractelor de închiriere.

Respectând deciziunea Inaltei Curți, care s'a crezut ea însăși obligată a respecta *textul* legii, ne simțim obligați, în pragul unei apropiate noi legiferări în această materie, să ne punem întreita întrebare :

Era necesară în legea noastră dispoziția de rigoare față de chiriașii străini?

S'a dovedit această dispoziție utilă?

Trebue ea menținută?

Credem că răspunsul dat nu din impulsivitate, ci cu reflecțiunea calmă și îndelungată, la care s'a referit ministrul justiției în cuvântarea ținută la Senat ²¹⁾ este *negativ* la toate trei întrebările?

Intr'adevăr :

Dacă e de esența unui regim civilizat de drept că străinii nu pot fi trecuți peste hotare, cum propunea un viteaz ostaș întors în sfatul țării dela hotarele ei, la cari stătuse victorios de strajă, decât în cazul în care s'au dovedit nevrednici de ospitalitate fiind primejdioși siguranței publice, și dacă excludem cazul represaliilor, *principal* este inadmisibil a se lua măsuri speciale împotriva cetățenilor altor state cu cari suntem în relațiuni bune, atunci când e vorba de drepturi civile și când nu se poate pune chestiunea ordinii publice interesate (ex. : proprietatea rurală, minieră sau industrială).

Aceasta nu exclude fără îndoială dreptul de a lua măsuri de *simplă poliție* și a condiționa stabilirea străinilor și chiar rămânerea lor, de întrunirea unor certe condițiuni de *justificare a prezenței lor*.

Legea biroului populației și controlului străinilor și chiar *legea oficiilor de închiriere* conțin astfel de dispozițiuni, pe cari necesitatea siguranței publice și criza locuințelor le legitimează îndeajuns și pretutindeni.

Astfel de măsuri sunt *principal* explicabile și starea de război sau de după războiu le-a dictat în aproape toate statele europene.

Atari măsuri sunt cu atât mai ușor de justificat atunci când ele își au o anumită corespondență chiar în privința naționalilor veniți în centrele congestionate de suprapopulație.

Din acest punct de vedere dispoziția decretului-lege 1420/920, care condiționa acordarea prelungirii locațiunei fără distincție de naționalitate, de reședința în localitate înainte de războiu sau de justificarea unui interes legitim, era fără îndoială *principal* explicabilă.

Or tocmai această dispoziție care *teoretic* ar fi decongestionat marile orașe de populația română sau străină ce le invadase fără just motiv —

20) V. Curierul Judiciar No. 24 din 25 Iunie 1922, p. 377.

21) Ibidem, pag. 44.

nu a trecut în noua lege, deși s'a atras atenția asupra-i în Parlament.

Această abrogare a unei norme, în principiu logică, s'ar fi datorat constatării că în fapt ea se dovedise ineficace și injustă: ²²⁾ ineficace de oare ce chiriașii foarte puțini la număr (vreo 5 la București, pe câte știm!) cari nu s'au bucurat de prelungirea contractului lor la 1920, s'au mutat tot în aceeași localitate suferind o chirie mai mare (uneori au rămas *pe loc* plătind proprietarului *locuinței lor* o chirie mai mare!) iar alții măsura părea injustă, de oarece erau refugiați alungați de războiu din căminurile lor și cari isbutiseră după înapoierea din refugiu să-și alcătuiască o nouă gospodărie.

În orice caz, însă, îmbunătățită și aplicată serios de organele administrative, dispoziția din decretul-lege 1420/920 aplicată și românilor și străinilor veniți de curând și fără interes legitim în centrele mari ale țării, ar fi fost o măsură cu caracter polițienesc la adăpost de orice critică.

O altă măsură împotriva căreia iarăși nu s'ar fi putut ridica obiecțiuni serioase, ar fi fost aceea în vigoare actualmente în Germania, care impune străinilor avuți, cari vor să ia cu chirie imobile, să plătească o dare proporțională cu aceste chirii în folosul fondului de construcție al orașului. Fericiții posesori de *valută tare* ar fi contribuit astfel la ușurarea crizei locuințelor.

Teama de acești milionari streini a determinat în Serbia măsura extrem de riguroasă a interzicerii vânzărilor imobiliare.

În niciun caz însă nu era logic a se lua măsuri împotriva supușilor străini *ca atare*, considerându-i pe toți vinovați de deprecierea valutei noastre, chiar pe acei născuți și crescuți în țara noastră și cari ocupă modeste situațiuni de funcționari sau întreprinzători utili țării.

Dar dacă o atare dispoziție nu era *principal* justificată ca normă generală și fără nicio restricție, ea nu era nici *ca sferă de aplicare necesară*.

Numărul străinilor posedând contracte de închiriere prelungite de starea excepțională în care ne aflăm încă este pe deoparte destul de redus, dacă-l judecăm după numărul acțiunilor de evacuare bazate pe noua lege.

Majoritatea acestor străini sunt vechi locuitori, foarte mulți născuți și crescuți în țara noastră.

Mulți din ei au făcut războiul în țări aliate nouă. Semnalăm aci că în timp ce în Franța, a cărei lege din 1 Aprilie 1922 e cea mai severă împotriva străinilor, există totuși o dispoziție de specială favoare împotriva străinilor cari au luptat sub un drapel aliat sau asociat sau au avut sub arme copii, gineri sau părinți, — legea noastră nu face nicio distincție, așa că la noi ostașii țărilor aliate, văduvele celor ce-au căzut pentru o cauză

comună (și dintre cari unele primesc pensie dela Statul român deoarece soții lor dorm somnul vecinic pe malurile Siretului sau în cimitirele țării noastre) și ostaticii cari au fost tovarăși de suferințe cu ostaticii noștri, — nu se bucură nici ei de dreptul de a continua să fie adăpostiți într'un cămin românesc în așteptarea unor vremi mai bune.

Or, evacuabili după legea nouă, toți aceștia nu pot fi goniți și nici nu pot pleca din locul în care își câștigă pâinea zilnică. Ei vor fi lăsați pe loc de oficiile de închiriere (dacă nu se vor fi înțeles în prealabil cu proprietarii) sau se vor muta în case mai scumpe, dar nu vor părăsi orașul în care trăesc.

Care era deci interesul să se ia o măsură de natură după cuvintele d-lui ministru de externe, *să nască dificultăți inutile?*

Ea nu era reclamată de speranța de a decongestiona Capitala și marile orașe, fiindcă numărul supușilor străini evacuabili nu era mare și cei evacuați din casă nu erau implicit alungați și din oraș.

Ea nu era cerută de un spirit de represalii fiindcă *singura* țară care a luat măsuri de drept civil contra străinilor — și aceștia necombatanti! — e *Franța*, iar măsurile polițienesti luate în alte țări puteau determina măsuri similare la noi.

Ea nu era justificată de interese de ocrotire națională, deoarece nu rezolva criza locuințelor dar lăsa fără adăpostul lor oameni uneori demni de toată ocrotirea legilor române, lovind nu în străinii de recentă imigrare cari, venind bogați, au luat cu chirie case noi nesupuse prelungirii, ci în populația săracă și muncitoare.

Iată pentru ce măsura luată de legea din 14 Aprilie 1922 *nu era necesară*, — în orice caz *nu sub forma civilă și fără distincție*.

Astfel concepută, legea *nu s'a dovedit* de vreo *utilitate practică*, nedecongestionând orașele și neatrăgând eftinirea chiriilor. Ea a profitat numai câtorva proprietari (nu totdeauna români ei înșiși), ale căror imobile erau întâmplător ocupate de chiriași supuși străini și cari sub presiunea legii au impus acestora chirii mai urcate, deoarece legea dă *facultatea* de a cere justiției neprelungirea, dar *nu obligă* pe proprietari s'o facă.

Dar legea a avut un efect neprevăzut.

Ea pune într'o situație mai bună pe supușii fostelor state inamice (împotriva cărora era îndreptat proiectul d-lui Mișu Antonescu) decât pe cei ai statelor aliate sau neutre, devreme ce aceste din urmă State, în regulă generală, n'au dispoziții speciale în materie de prelungire a contractelor, pe când cele d'întâi le au mai toate.

* * *

Toate aceste considerațiuni sunt, credem, suficiente pentru a arăta că *textul întreg nu trebuie*

22) v. Nota d-lui S. G. Gorea în Curierul Judiciar No. 40 din 19 Noembrie 1922 p. 639.

să fie menținut sub forma lui actuală în legea viitoare.

O redactare echitabilă, care să țină seama de vechimea locuinței în oraș, de calitatea locatului străin, (combatant, ostatic, etc.), de averea lui, se impune pentru ca aplicarea legii să fie primită cu respectul pe care chiar cei interesați îl datoresc unei norme juste și raționale.

ALEX. VELESCU

Avocat.

TRIBUNALUL PRAHOVA SECȚIA II-a

Audiența dela 7 Noembrie 1922

Președenția d-lui AL. GĂNTOIU, Președinte
Jurnal No. 9975

Cum au a fi citate părțile cari și-au sediul în străinătate? Art. 75 al. 9 pr. civilă. Art. 238 din Tratatul de pace cu Austria.

Tribunalul,

Având în vedere ordinul Ministerului de Justiție cu No. 49391 din 13 Octombrie 1922, primit de Tribunal pe lângă adresa d-lui Prim-procuror lecal cu No. 9230 din 18 Octombrie 1922, prin care Ministerul restituie Tribunalului citațiunea No. 30833/922 (cu termenul de înfățișare la 16 Octombrie 1922) și copia după acțiunea înregistrată la No. 15610/922, introdusă de Societatea „E. Marchisini, Aron Schwartz & Comp.” din Ploesti, — contra Societății „Emba” din Praga, Ceho-Slovacia, — trimise acesteia din urmă de portăreii Tribunalului Prahova, prin scrisoare recomandată, conform art. 75 al. 9 procedura civilă, după cererea reclamantei, — insistând Ministerul că, după ce se va fixa de Tribunal un nou termen de judecată, aceste acte de procedură să fie trimise prin intermediul său, pe cale diplomatică, conform uzului internațional; tot deodată Ministerul atrage serioasa atențiune Tribunalului să procedeze identic, în toate cazurile similare;

Având în vedere că procesul în discuțiune a fost amânat fără termen, prin jurnalul Tribunalului din 16 Octombrie 1922, din pricina serbărilor încoronării;

Având în vedere că partea reclamantă, — reprezentată astăzi, în urma dizolvării Societății, (conform actului autentificat de Tribunalul Prahova s. I la No. 4858 din 25 Octombrie 1922) prin E. Marchisini singur, a cerut cu petițiunea înregistrată la No. 23966 din 6 Noembrie 1922, să se fixeze de Tribunal un nou termen de judecată, arătând că se opune formal, pentru motivele indicate pe larg în cuprinderea acestei petițiuni, ca procedura, pentru termenul ce se va fixa, să se îndeplinească în altfel decât conform art. 75 al. 9 pr. civilă;

Având în vedere că această cerere, — formulând pretențiuni cu totul opuse celor arătate de Minister prin ordinul menționat mai sus și care, de altfel, privind o cestiune de jurisdicțiune, este de competența exclusivă a instanțelor judecătorești spre a o rezolva, — au fost puse ambele, în acest scop, spre rezolvare în complet de către d-l președinte al acestui Tribunal;

Având în vedere că cestiunea de drept, care urmează a fi deslegată de Tribunal cu această ocaziune, este aceea de a se ști, dacă, în urma războiului, și în special în urma tratatelor de pace încheiate de Statul nostru cu puterile foste inamice, citațiunile părților, domiciliind în aceste State, sau în acelea noi formate, pe urma celor dintâi, chemate în judecată înaintea instanțelor noastre judecătorești, au a fi trimise tot pe cale diplomatică, după cum se proceda anterior războiului, în te-

meiul convențiunei dela Haga, atunci în vigoare, sau conform legii de procedură civilă;

Având în vedere că, în ce privește toate aceste State, efectele convențiunei dela Haga au fost anulate prin faptul războiului, iar, în tratatele de pace respective, Statul român nu numai că nu-și rezervă dreptul, ca celelalte State aliate, de a pune ulterior în aplicare această convențiune față de Statele foste inamice, dar își exclude formal acest drept. Astfel, în art. 238 al tratatului de pace cu Austria, text identic redactat în toate celelalte tratate de pace, se spune formal:

„Îndată după punerea în vigoare a tratatului de față, Inaltele părți contractante vor aplica, întrucât aceasta le privește, convențiunea dela Haga din 17 Iulie 1905, privitoare la procedura civilă. Totuși această punere din nou în vigoare rămâne și va rămâne fără efect față de Franța, Portugalia și România.”

Având în vedere că această situațiune de drept a fost recunoscută și de Ministerul de Justiție prin circulara sa cu No. 26777 din 25 Iunie 1921;

Considerând că este adevărat că, ulterior, acest Minister prin circulara cu No. 6459 din 11 Februarie 1922, face cunoscut instanțelor judecătorești că, în temeiul unor informațiuni ce ar fi având dela Ministerul de Externe, un schimb de note ar fi intervenit între guvernul român și guvernele fostelor State inamice, conform cărora citațiunile părților au a fi trimise, în aceste State, pe cale diplomatică;

Că, în acelaș sens, prin ordinul No. 49391/922 trimis acestui Tribunal, cu privire la procesul în discuțiune, sprijinindu-se pe „uzul internațional”, Ministerul cere să se îndeplinească procedura, față de părata Societatea „Emba” din Praga, Ceho-Slovacia, pe cale diplomatică;

Având în vedere însă că, întrucât, după cum s’a arătat și mai sus, partea reclamantă din acest proces se opune formal la îndeplinirea procedurii în modul indicat de Minister, cerând aplicarea legii de procedură civilă, este evident că simplul schimb de note ce ar fi intervenit între guvernul nostru și guvernele Statelor foste inamice, pe care, de altfel, Ministerul de Justiție singur indică că îl deține numai din sursă informativă, dela Ministerul de Externe, — nu poate constitui lege cu putere obligatorie pentru părți, în materie procedurală, cum este știut că s’a petrecut faptul și referitor la convențiunea dela Haga, a cărei aplicațiune obligatorie nu a fost impusă părților în proces, decât în urma ratificării ei de către corpurile legiuitoare;

Că opunerea părții reclamante este cu atât mai întemeiată, cu cât, chiar în circulara Ministerului sus urătată No. 6469/922 nu se vorbește decât de Statele foste inamice. Fără să se indice ceva în privința Statelor noi formate din teritoriile aparținând fostelor State inamice, cum este cazul în discuțiune (Ceho-Slovacia);

Că, în nici un caz, „uzul internațional”, la care se referă ultima adresă a Ministerului de Justiție, — fără a mai cerceta sorgintea juridică a unui asemenea uz, — nu poate constitui normă cu putere obligatorie pentru instanțele judecătorești, care, în rezolvarea unui atare conflict juridic dintre părți, sunt ținute să aplice legea țării, iar nu „uzul internațional”;

Că nu poate fi vorba în speță de o corespondență directă între Tribunal și autoritățile străine, după cum arată ultima parte a ordinului Ministerial menționat, de oarece citațiunea a fost trimisă direct părții în străinătate, prin scrisoare recomandată, după cum glăsuște legea noastră de procedură civilă, prin art. 75 al. 9, iar nu prin intermediul vreunei autorități străine;

Având în vedere și dispozițiunile art. 76 pr. civilă, care, prescriind sub pedeapsă de nulitate rânduelile art. 74 și 75 pr. civ. ridică la rangul de ordine publică for-

malitățile procedurale privitoare la modul de predare la citațiunile;

Că, dar, o cestiune de asemenea natură, intrând în competența de jurisdicțiune exclusivă a instanțelor judecătorești, și excedând competența legală a Ministerului de Justiție, nu poate fi impusă spre rezolvare acestor instanțe pe cale de ordine circulare, în temeiul unor dispozițiuni altele decât cele legale;

Pentru aceste motive, constată că ordinul Ministerului de Justiție No. 49391 din 13 Octombrie 1922 nu poate fi satisfăcut;

Admite cererea făcută de partea reclamantă E. Marchesini prin procurator avocat I. Lungu, cu petiția înreg, la No. 23966/922 și în consecință, dispune, fixează termen de judecată în acest proces ziua de 20 Decembrie 1922 pentru când părțile se vor cita;

Partea pârâtă Societatea „Emba” din Praga, Cehoslovacia, se va cita conform art. 75 al. 9 pr. civilă și anume prin procuratorul său, cunoscut din țară, și prin scrisoare recomandată adresată pârâtei în străinătate. Dat în camera de coasiliu.

(ss) *Al. Gânțoiu*; *V. Protescu*; *Em. Krupenski*.

NOTA. — Am reprodus, în No. 63-64/920 al Curierului Judiciar, textele tratatelor de pace încheiate de România, după sfârșitul războiului european, și potrivit cărora convenția dela Haga, relativă la actele de procedură civilă, nu a mai fost repusă în vigoare.

Chestiunea, care s'ar fi putut discuta, ar fi fost dacă această încetare a aplicabilității convenției dela Haga privește numai relațiunile dintre România și țările foste inamice, față de care tratatele internaționale fuseser suspendate prin efectul războiului, sau dacă această încetare privește și statele noi eșite din desmembrarea statelor foste inamice.

Necunoscând motivele, care au determinat pe Statul Român să insereze în tratatele de pace, alături cu Franța și Portugalia, dispoziția că pe viitor această convenție nu se va mai aplica, este foarte greu a determina astăzi care poate fi sfera de aplicație a unei asemenea dispozițiuni.

Lucrările preparatorii ale tratatelor nu s'au publicat, iar ministerele de externe și de justiție nu au dat nici un fel de explicație, sau de comunicat.

Iată însă, ceea ce va părea foarte curios tuturor juriștilor, că ministerul de justiție cearcă a pune în aplicare convenția dela Haga față de statul cehoslovac, după cum se vede din ordinul menționat, adresat tribunalului Prahova s. II-a.

Din acest ordin, precum și din jurnalul Trib. No. 9973/922 publicate mai sus, se desprind mai multe constatări, care, credem noi, este necesar să fie relevate.

Mai întâi, se constată din jurnalul tribunalului că la 11 Februarie 1922 Ministerul de justiție a dat instanțelor judecătorești o circulară, cu No. 6459, prin care le pune în vedere că, în urma unui schimb de note diplomatice, procedura pe viitor se va putea îndeplini cu fostele state in-

mice pe cale diplomatică. Ministerul de justiție afirmă prin acea circulară că despre acest schimb de note diplomatice are cunoștință pe cale de simplă informație dela Ministerul de externe.

Tribunalul răspunde că notele diplomatice, mai ales cunoscute pe cale informativă, nu pot modifica tratatele internaționale, care fiind votate, sancționate și promulgate, au putere de lege, iar noi adăogăm că ar fi de dorit ca pe viitor asemenea circulări, mai ales când ar conține măsuri legale, să fie comunicate și barourilor, fiindcă avocații au tot atâta nevoie ca și magistrații, să fie la curent cu dispozițiile privitoare la distribuirea justiției. A trebuit să aflăm incidental, dintr'un considerent al tribunalului, despre existența circulării de mai sus.

În al doilea rând, se desprinde constatarea că ministerul de justiție ignorează textul art. 75, al. 9, pr. civilă, și nu știe nici că îndeplinirea procedurii pe cale diplomatică nu e obligatorie, ci facultativă, numai pentru acei, cari vor să obție apoi formula de *exequatur* în străinătate (art. 71 din legea jud. de ocoale).

În fine, se mai desprinde constatarea că ministerul a încercat să facă un act de imixtiune într'o chestiune de atribuție exclusivă a instanțelor judecătorești, ceea ce a silit pe tribunal să reziste.

HUGO FRIEDMAN,
Avocat.

BIBLIOGRAFII

— Un grup de magistrați și avocați din Constanța printre cari revista noastră numără vechi și distinși colaboratori, au luat inițiativa editării unei reviste juridice locale numită „Justiția Dobrogei”.

Primul număr primit de noi cuprinde articole semnate de d-nii I. N. Roman și G. D. Benderli și adnotări de decizii semnate de d-nii I. N. Barzan, Calmis Ghinsberg, D. C. Eftimie și I. C. Theodorescu-Valahu.

Menită pe de o parte a întrefine solidaritatea și emulația juridică în localitate, iar pe de alta a da impuls studiilor de drept dobrogean, revista ce a apărut în excelente condiții de fond și formă, legitimează speranțele și urările noastre de succes.

A. V.

— Ediția I a volumului „Codul Inchirierilor” de Conduratu, Periețeanu și Velescu fiind aproape epuizată, rugăm a ni se trimite comenziile urgente.

A apărut: *Regimul Societăților pe acțiuni în Statele succesoare ale Monarhiei Austro-Ungare*. scoasă de **Comisiunea specială economică** a Ministerului de industrie și comerț. București 1922. Prețul 10 lei.

— **Drepturile Proprietarilor și Creditorilor Ipotecari** în raport cu legislația Agrară, studiu teoretic și practic urmat de instrucțiunile și formularele necesare pentru încasările titlurilor de rentă, de d-l avocat Traian Alexandrescu. Prețul 30 lei.

De vânzare la Curierul Judiciar, București, Rahovei 5. Se expediază la cerere contra mandat postal, la care se va adăoga lei 5 la vol. mare și lei 3 la cele mici, pentru porto postal recomandat.